

Steenbokstraat 10
Postbus 4142
7320 AC Apeldoorn

T (055) 527 29 11
E info@vallei-veluwe.nl
I www.vallei-veluwe.nl

Achtergronddocument

bij Factsheets Kaderrichtlijn Water
versie 01

Datum	18 juli 2014
Opgemaakt door afdeling	Planvorming
Kenmerk	

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	4
2.	Waterlichamen	5
2.1.	Herbegrenzing Schuitenbeek en Veldbeek	5
2.2.	Samenvoeging Puttenerbeek en Stadsgracht Elburg	6
2.3.	Samenvoeging Voorstondensebeek, Oude IJssel, Lage Leiding	7
3.	Belastingen.....	8
4.	Doelen	8
4.1.	Vooruitzichten op het halen van de KRW-doelen (doelbereik).....	8
4.2.	Herberekening GEP's met nieuwe maatlatten.....	9
4.2.1.	Uitgangspunten	9
4.2.2.	Onderling vergelijken hoogte GEP's.....	10
4.3.	Herberekening GEP's i.v.m. nieuwe inzichten effectiviteit maatregelen.....	12
5.	Peilbeheer	13
6.	Natuurvriendelijk onderhoud	14
7.	Communicatie gebiedsproces	14

1. Inleiding

In de factsheets is de relevante informatie over de KRW-waterlichamen vastgelegd per waterlichaam.

Omdat de factsheets volgens een landelijk afgesproken format zijn ingericht en een beperkte omvang hebben, kan niet alle basisinformatie daarin een plaats krijgen. Om die reden wordt (ook door andere waterschappen) gewerkt met een 'achtergronddocument' dat als bijlage bij de factsheets hoort.

In de factsheets wordt voor verdere toelichting en basisinformatie verwezen naar dit achtergronddocument.

2. Waterlichamen

Samenvoegen en herbegrenzing waterlichamen

Voortschrijdend inzicht kan er toe leiden dat waterlichamen aangepast moeten worden. Door enkele aanpassingen van waterlichamen (herbegrenzen en/of samenvoegen) worden doelen meer realistisch. Dit heeft geen invloed op de omvang van de te nemen maatregelen, maar betekent dat maatregelen op locaties kunnen worden uitgevoerd waar ze meer effect hebben.

2.1. *Herbegrenzing Schuitenbeek en Veldbeek*

Het bovenstroomse deel van deze beken valt in een gemiddeld jaar gedurende een groot deel van het jaar droog. Er zijn geen realistische maatregelen te treffen die de watervoerendheid hier voldoende kunnen verbeteren.

Voorgesteld wordt de vaak droogvallende delen in de nieuwe waterlichamen te laten vervallen, zodat de eigenschappen van deze waterlichaam beter overeenkomen met het toegekende watertype (langzaamstromende middenloop/benedenloop op zand) en doelen beter haalbaar zijn.

Zie voor de aangepaste begrenzing kaart 1 en 2.

Kaart 1. Schuitenbeek

Kaart 2. Veldbeek

2.2. *Samenvoeging Puttenerbeek en Stadsgracht Elburg*

Voorgesteld wordt de waterlichamen Puttenerbeek en Stadsgracht Elburg samen te voegen tot een nieuw waterlichaam Puttenerbeek met als type 'gebufferd regionaal kanaal'.

Het westelijk deel van de stadsgracht is feitelijk de benedenloop van de Puttenerbeek. Het oostelijk deel, dat niet wordt doorstroomd, vervalt als waterlichaam.

Behalve het al uitgevoerde baggerwerk en de vispassage naar de haven, kunnen in de stadsgracht praktisch gesproken geen maatregelen worden uitgevoerd om de waterkwaliteit te verbeteren i.v.m. het beschermde stadsgezicht en cultuurhistorie. Door de stadsgracht te beschouwen als benedenloop van de Puttenerbeek kunnen in de Puttenerbeek effectieve maatregelen worden genomen om ook de waterkwaliteit in de stadsgracht te verbeteren. Met de samenvoeging van beide waterlichamen wordt bereikt dat maatregelen op locaties kunnen worden gerealiseerd waarbij deze het meest effectief zijn.

Zie voor de aangepaste begrenzing kaart 3.

Kaart 3. Puttenerbeek

2.3. Samenvoeging Voorstondensebeek, Oude IJssel, Lage Leiding

In de lopende planperiode is gebleken dat de huidige typering van de Voorstondense beek en Oude IJssel niet passend zijn. De Voorstondensebeek is te weinig watervoerend om als type 'langzaamstromende middenloop/benedenloop op zand' te voldoen en de Oude IJssel heeft als watertype meer een wetering karakter dan het eerder toegekende type 'plas'.

Voorgesteld wordt daarom de waterlichamen Voorstondensebeek, Oude IJssel en Lage Leiding samen te voegen tot een nieuw waterlichaam Oude IJssel met als type 'gebufferd regionaal kanaal'.

Het bovenstroomse deel van het (voormalige) waterlichaam Voorstondensebeek, dat al in een gemiddeld jaar gedurende een groot deel van het jaar droog valt is, kan vervallen. Realistische maatregelen om deze droogval te voorkomen zijn er niet. In het traject tussen het Apeldoorns kanaal en het nieuwe waterlichaam infiltreert het gehele beschikbare debiet naar de ondergrond en voorziet daarmee het omliggende gebied van water. Maatregelen om dit water in de beekbedding te houden (bijv. beleming van de beekbodem) zijn vanwege dat laatste niet gewenst.

Zie voor de aangepaste begrenzing kaart 4.

Kaart 4. Oude IJssel

3. Belastingen

Algemeen uitgangspunt bij het invullen van de belastingen is geweest:

- Eén aanpak voor hele beheergebied (geen verschillen meer tussen voormalig Waterschap Vallei en Eem en Waterschap Veluwe
- Voor elke significante belasting worden één of meer maatregelen opgenomen of wordt vermeld waarom dit niet is gedaan. Omgekeerd hoort bij elke opgenomen maatregel een significante druk.
- Een belasting wordt alleen vermeld (en is significant) als doelen daardoor niet worden gehaald en als er een overschrijding van normen is.
- Andersom: alle overschrijdingen of niet 'goed' scorende biologische groepen zijn gekoppeld aan één of meer belastingen.

Voor een aantal soorten belastingen is afgesproken hoe daarmee om te gaan is:

- Klimaatverandering: alleen vermeld als hiervan nu effecten zichtbaar zijn. Dus niet als een waterlichaam hiervoor gevoelig wordt geacht.
- Verkeer: alleen vermeld als snelwegen of overige drukke wegen het waterlichaam kruisen of daar op geringe afstand parallel aan lopen.
- Alleen de grootste rwzi's vallen onder de categorie IPPC-industrieën: dit zijn alleen de rwzi's Apeldoorn, Amersfoort en Ede.
- Wanneer is gebaggerd is de druk 'verontreinigde waterbodem' in het geheel niet meer aan de orde.
- 'Rioolwateroverstorten' zijn alleen als belasting vermeld als er direct wordt geloosd op het waterlichaam, of binnen 500 meter van het waterlichaam of als de invloed van een indirecte overstort duidelijk zichtbaar is in de waterkwaliteit .
- Uitheemse dieren/planten: alleen als belasting opgenomen als er in een waterlichaam exotische vissen zijn aangetroffen. Roofblei is daarbij beschouwd als niet bedreigend voor de inheemse soorten en is dus niet meegeteld.
- Verlies oeverzones en overstromingsvlaktes: de druk is de afvoerpiek. Als er in het systeem geen ruimte is om deze pieken af te toppen dan is het een druk. Vroeger waren er overstromingsvlaktes, nu waterberging.

4. Doelen

4.1. Vooruitzichten op het halen van de KRW-doelen (doelbereik)

In het laatste kwartaal van 2012 is gestart met de voorbereidingen van het gebiedsproces.

Dit betreft onder andere de volgende stappen:

- Een analyse is uitgevoerd naar het doelbereik van de geplande KRW-maatregelen.
- Er zijn twee workshops gehouden waarin we de voorgenomen maatregelen kritisch hebben bekeken en conclusies hebben getrokken over gewenste aanpassingen. Hieruit kwamen ook wensen voort om de begrenzing van enkele waterlichamen aan te passen.

Bij de uitwerking van het doelbereik is gebruik gemaakt van een geavanceerd model waarmee de effecten van maatregelen op de KRW-doelen kunnen worden berekend: het EEE2-model, dat later is opgenomen in de KRW-verkenner. Tevens is gebruik gemaakt van een voor het gebied Veluwe uitgevoerde inventarisatie van de ontwikkeling in de waterkwaliteit in het begin van de eerste planperiode.

Enkele belangrijke conclusies uit deze analyse zijn:

- Voor een aantal waterlichamen wordt niet voldaan aan de ecologische KRW-doelen omdat ze niet goed getypeerd of begrensd zijn. Daardoor wordt getoetst aan verkeerde ecologische streefbeelden, waardoor de gestelde doelen niet haalbaar blijken. Veel problemen met onvoldoende doelbereik kunnen verholpen worden door de waterlichamen te hertypen en/of te herbegrenzen. In deze gevallen worden doorgaans de doelen haalbaar, zonder dat extra maatregelen nodig zijn.
Om deze redenen is voor enkele waterlichamen gekozen voor samenvoeging en/of herbegrenzing. Waar waterlichamen zijn samengevoegd leidt dat tot (gedeeltelijke) hertyping. Zie hiervoor hoofdstuk 2.
NB: Bij hertypen en herbegrenzen is geen sprake van doelverlaging.
- Met onderhoudsmaatregelen kan een groot effect behaald worden. Dit kan veel extra inrichtingsmaatregelen onnodig maken.
- Enkele oude inrichtingsmaatregelen blijken niet effectief te zijn. Met vernieuwd inzicht kunnen kleine ingrepen worden uitgevoerd zodat de oude inrichtingsmaatregelen toch een grote meerwaarde opleveren.
- Het KRW maatregelpakket voor 2016 -2021 kan voor meerdere waterlichamen beperkt worden omdat op grond van monitoring de maatregelen niet nodig blijken.
- Alle ecologische doelen lijken met realistische maatregelen haalbaar, meestal zonder grondvraag.

4.2. Herberekening GEP's met nieuwe maatlatten

4.2.1. Uitgangspunten

Uitgangspunten voor de herberekening op basis van de nieuwe maatlatten:

- Nieuwe GEP's zijn bepaald op basis van alle beschikbare resultaten.
- De ambities worden niet aangepast. De beoordeling met de oude maatlat voor de gegevens van 2008 komt overeen met de beoordeling met de nieuwe maatlat.
- Voor de omrekening van de GEP op de oude maatlat naar een GEP op de nieuwe maatlat is in de eerste plaats gekeken hoe scores veranderen bij berekening met de 2 maatlatten. Soms veranderden hoge en lage scores in dezelfde mate (absoluut of procentueel). Het komt echter ook voor dat de lage waarden nog harder achteruit gaan dan de hoge waarden. De nieuwe GEP is aangepast op dezelfde wijze als de scores veranderen door berekening met de nieuwe maatlat. Of dit procentueel of absoluut is gedaan was afhankelijk van de toetsing aan de GEP, er is voor gezorgd dat de toetsresultaten gelijk zijn gebleven. Indien op het ene meetpunt of tijdstip een vooruitgang en op het andere een achteruitgang van score werd berekend, is het opstellen van een nieuwe GEP op deze manier niet meer eenduidig en reproduceerbaar. Dan is voor een extra onderbouwing gezorgd.
- De gebruikte afleidingsmethode is niet erg nauwkeurig. Daarom moet zo min mogelijk de suggestie worden gewekt dat het wel nauwkeurig is en wordt de GEP met 2 cijfers achter de komma weergegeven. De GEP waarden zijn zo mogelijk afgerond op 0,05 nauwkeurig. Voor die gevallen waarbij afronding tot verandering van een kwaliteitsklasse zou leiden, zijn ook waardes tot op 0,01 nauwkeurig gebruikt.
- Als de score weinig afwijkt van de oude scores, afwijking $< 0,04$, is de score niet aangepast. De afwijking is dan nl. kleiner dan de natuurlijke variatie.
- De default GEP's van 0,6 voor M-typen zijn onveranderd gebleven, indien de scores voor de huidige kwaliteit niet onder de 0,6 zakken door toepassing van de nieuwe maatlat.

- De defaultwaardes voor de M-typen zijn ook in de berekening meegenomen, indien niet aan de GEP voldaan werd of als gevolg van de nieuwe maatlat niet meer voldoet. De verlaging is dan zodanig dat de afstand van de meetwaarde tot de GEP gelijk blijft.
- Indien er niet goed vergelijkbare waarden aanwezig waren, zijn deze alleen meegerekend voor de afronding. Indien een omrekening niet goed uitgevoerd kon worden of aangenomen mocht worden dat de uitkomst onbetrouwbaar is, dan is bij de uitkomst een * geplaatst. Onbetrouwbaar zijn die situaties waarbij maar 1 waarde aanwezig is, met name als de grootte van de omrekening afwijkt van wat gebruikelijk is bij vergelijkbare meetpunten. Voor die gevallen is dan ook een nieuwe GEP afgeleid en zijn de onbetrouwbare uitkomsten aangepast.
- Bij het afleiden van een nieuwe GEP is uitgegaan van de nog geplande maatregelen. De afleiding bestaat uit het plaatsen van het waterlichaam in de aangetroffen range in het gebied van slechtste tot beste wateren van het betreffende watertype en het inschatten van de effecten van de nog te nemen en eventueel recent uitgevoerde maatregelen. Voor berekening van de nieuwe GEP wordt het verwachte effect van de maatregelen opgeteld bij de huidige kwaliteit en wordt gecheckt of deze GEP past in de range van GEP's voor de waterlichamen van hetzelfde watertype.

4.2.2. Onderling vergelijken hoogte GEP's

Vergelijking met de score in andere waterlichamen geeft een indicatie over de hoogte van de GEP voor een bepaald watertype.

Vanuit de bekende sturende factoren, eventuele gemeten veranderingen op grond van uitgevoerde maatregelen en vaststelling van het maximaal haalbare van dit type voor het beheersgebied op basis van expert judgement, kan een analyse van de potenties worden gemaakt en de maximaal haalbare GEP worden berekend.

Vis

Gegevens: R-typen

- **R4 en R5:**
Hoogste score vis: R5 Hierdensebeek: 0,46 en Grift: 0,45 (nm) en Middenloop Barneveldse Beek: 0,47. R4: Modderbeek: 0,44
Hierdensebeek R5 -> Hierdensebeek R4: 0,46 -> 0,40 Grift R5 -> Grift R4: 0,45 -> 0,38
Laagste score vis: R5 Schuitenbeek en Heiligenbergerbeek: 0,11, R4: KL B.b en Moorsterbeek: 0,16
Heiligenbergerbeek: R5-> R4: 0,11 -> ca. 0,09
Gemiddelde beek: Fliert R5 0,23 (als R4 0,14) en R4: Grote Valkse Beek: 0,27. Van 7 van de 19 R4 + R5 beken ligt de huidige score onder de 0,2
- **R6:** Er zijn maar 2 waterlichamen van het type R6. De hoogste score is 0,13 (Valleikanaal), de hoogste score op een deeltraject is 0,17. Debet aan de lage score is het vrijwel afwezig zijn van stroming indicerende soorten en migrerende soorten. Het aantal soorten ligt tussen de 10 en 18, de oorzaak ligt dus niet in het voorkomen van vis maar in het voorkomen van de goede soorten. Aangezien deze factoren niet makkelijk/ingrijpend te verbeteren zijn met uitvoerbare maatregelen, zal ook het GEP erg laag liggen.

Analyse:

Kwelwaterbeken Heelsumse beek, Grift en Hierdense beek zouden een maximale score op de R5 maatlat kunnen hebben van 0,50, er van uitgaande dat er nog enkele effectieve maatregelen te nemen zijn. Effectief is als er meer stromingsminnende soorten komen en lagere aantallen van eurytope en indifferente soorten. Op de R4 maatlat is dit dan een score van 0,44.

Voor langzaam stromende beken die niet door kwelwater worden gevoed, ligt de GEP lager. Niet migreerbare beken als Modderbeek en Grote Valkse Beek lijken hoger te scoren. De Veldbeek met een relatief goede hydromorfologie scoort niet hoger, meer begroeiing met vegetatie lijkt wel goed. GEP's van deze beken zouden ca. 0,30 (R5) en 0,25 (R4) kunnen zijn, maar welke maatregelen nu positief gaan werken op de score is nog niet zo duidelijk. Een ander maaibeheer biedt perspectieven. En mogelijk kleine beken niet migreerbaar maken, om te voorkomen dat met name blankvoorn de overheersende soort wordt.

Voor wateren waar slib een belangrijke factor is en blijft, zoals Schuitenbeek en Heiligenbergerbeek ligt de GEP op ca. 0,15

Gegevens M-Typen

- **M3** Hoogste score vis: Wiel, 0,97
Laagste score: Eemnesservaart: 0,64 en Weteringen: 0,67
Gemiddelde score: Lage Leiding en Oosterwolde 0,77
GEP vis voor alle M3 op 0,6 -> allen voldoen ruim -> GEP blijft de default van 0,6
- **M6a**: Hoogste score vis: Toevoerkanaal 0,79
Laagste score: Apeldoorns kanaal: 0,61
GEP vis voor alle M6a op 0,6 -> allen voldoen -> GEP blijft de default van 0,6
- **M20**: Bussloo geen referentie
- **M7b**: Arkervaat: geen referentie

Vegetatie

Gegevens R-typen

- Hoogste scores (volgens nieuwe maatlat): Putternerbeek (R5) 0,64 en Hoevelakense beek (R5) en Heelsumse beek (R4) 0,52
- Laagste score: Grote Valkse Beek (R4) en Zijdewetering (R5): 0,3
- Gemiddelde zeer uiteenlopend. Voorsterbeek (R5) 0,38

Analyse:

De Heelsumse Beek (m.u.v. uiterwaardendeel) zou het optimum moeten zijn, goede waterkwaliteit, weinig slibinvloed, redelijk beschaduwd, grote diversiteit. GEP = 0,6 lijkt redelijk haalbaar. De slechtste kwaliteit wordt aangetroffen in belaste beken: Valkse beken (lage afvoeren en slib) en Zijdewetering (effluent en slib). In minder belaste beken, waar maatregelen binnen het profiel kunnen worden uitgevoerd, zou een GEP van ca. 0,45 tot 0,5 haalbaar moeten zijn. Uitgevoerde maatregelen in de Grift zijn nog te recent uitgevoerd, zodat het effect op de score nog niet bekend is.

Gegevens M-typen

- Hoogste score M3 nieuwe maatlat: Oude IJssel (na samenvoeging): 0,47 en Lage Leiding: 0,46
- Laagste score M3: Haarse Wetering en Wiel 2011: 0,18 en Weteringen: 0,20
- Gemiddeld: Oosterwolde: 0,29

Analyse:

De GEP ligt voor alle M3 op 0,6, m.u.v. de Wiel: 0,25. Grootste daling Oude IJssel 0,55, gemiddelde daling 0,25 tot 0,4. Alleen in Puttenerbeek is de score iets toegenomen door de nieuwe maatlat. Daling Veluwe en Vallei vergelijkbaar, beste scores meest gedaald. De score van 0,6 zou een gemiddelde daling hebben van ca. 0,3. De nieuwe GEP wordt dan gemiddeld ca. 0,3. Voor de meeste wateren lijkt echter 0,4 haalbaar, in 2012 wordt deze waarde bereikt op meetpunten die in 2007 nog lang niet voldeden aan de GEP.

Hoe kan een betere score worden verkregen voor M3 en M6? Meer submerse vegetatie of bij meer dan 80% begroeiing, minder, optimum = 30%, GEP = 20 tot 60%. GEP drijvend en emers = 25 – 80%. Deelmaatlat soortensamenstelling wordt berekend als het gemiddelde van de scores per soort. Kikkerbeet scoort bv. max. (5).

4.3. Herberekening GEP's i.v.m. nieuwe inzichten effectiviteit maatregelen

Alleen voor die waterlichamen waarvoor de doelen volgens berekening niet (geheel) gehaald zouden worden, is opnieuw de Praagse methode toegepast en zijn doelen zodanig herzien dat deze volgens berekening met de geplande maatregelen gehaald zullen worden. Dit is terug te voeren op nieuwe inzichten in de effectiviteit van maatregelen die soms minder hoog blijkt te zijn dan eerder is ingeschat.

Tabel 1. Overzicht van herberekende doelen

Type	Waterlichaam	Doelen (GEP's oude maatlat):				Doelen (GEP's nieuwe maatlat):			
		FYTOPL	MAFAUNA	VIS	FLORA	FYTOPL	MAFAUNA	VIS	FLORA
R5	Schuitenbeek		0,50	0,46	0,55		0,50	0,20	0,50
R5	Veldbeek		0,60	0,42	0,55		0,60	0,30	0,40
R5	Hierdense Beek		0,60	0,51	0,53		0,60	0,45	0,50
M3	Puttenerbeek					0,60	0,60	0,50	0,50
M3	Watergangen Oosterwolde	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,55	0,28
R5	Grift		0,50	0,53	0,52		0,50	0,50	0,40
M6a	Apeldoorns Kanaal	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,32
M3	Weteringen	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,30
M6a	Toevoerkanaal	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,55
R5	Fliert		0,50	0,48	0,54		0,50	0,40	0,40
M20	Bussloo	0,60	0,50	0,56	0,46	0,60	0,50	0,25	0,50
R5	Voorsterbeek		0,50	0,51	0,53		0,50	0,30	0,40
M3	Oude IJssel					0,60	0,60	0,60	0,45
R4	Heelsumse Beek		0,60	0,45	0,60		0,60	0,55	0,55
R6	Valleikanaal		0,45	0,35	0,60		0,45	0,15	0,40
R5	Zijdewatering		0,30	0,15	0,40		0,30	0,15	0,25
R5	Lunterse Beek		0,40	0,35	0,40		0,40	0,25	0,30
R5	Heiligenbergerbeek		0,45	0,35	0,45		0,45	0,25	0,30
R4	Modderbeek		0,40	0,40	0,40		0,40	0,45	0,40
R4	Grote Valkse Beek		0,35	0,30	0,30		0,35	0,25	0,20
R4	Kleine Barneveldse Beek		0,35	0,35	0,55		0,35	0,25	0,40
R5	Middenloop Barneveldse Beek		0,45	0,25	0,40		0,45	0,40	0,30
R6	Benedenloop Barneveldse Beek		0,50	0,45	0,45		0,50	0,20	0,45
R5	Esvelderbeek		0,45	0,35	0,40		0,45	0,40	0,30
R4	Moorsterbeek		0,40	0,35	0,40		0,40	0,20	0,30
R5	Hoewelakense Beek		0,35	0,30	0,50		0,35	0,25	0,35
R7	Eem		0,30	0,30	0,60		0,30	0,30	0,52
M3	Wiel	0,60	0,60	0,60	0,50	0,60	0,60	0,56	0,25
M3	Eemnesservaart	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,45
M3	Noorderwetering	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,26
M3	Haarse Wetering	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,27
M7b	Arkervaart	0,60	0,60	0,60	0,10	0,60	0,55	0,60	0,10
Samengevoegde oude waterlichamen									
R5	Voorstondense Beek		0,50	0,35	0,57				
M14	Oude IJssel	0,60	0,50	0,42	0,47				
M3	Lage Leiding	0,60	0,60	0,60	0,60				
R5	Puttenerbeek		0,50	0,31	0,60				
M6a	Elburg	0,60	0,60	0,60	0,60				

Opm.: met blauw zijn aangegeven de GEP's die zijn aangepast op basis van nieuwe inzichten in de effectiviteit van maatregelen

5. Peilbeheer

Het peilbeheer is een belangrijke sturingsfactor op de ecologie in watergangen en aanliggende oevers. Veel aquatische plant- en diersoorten leven in de oeverzone en zijn aangepast aan een omgeving die periodiek droogvalt. In een natuurlijke situatie valt de natte periode in de winter/lente door veel regenval. In de zomer zakt het peil weg en valt de oever droog. De soorten zijn hier optimaal op aangepast.

Echter door de agrarische functie van de watergangen hanteert het waterschap meestal een zgn. tegennatuurlijk peil, waarbij de zomerpeilen hoog zijn en de winterpeilen laag. Voor veel oeversoorten is dit funest.

Er wordt veel geld uitgegeven aan de inrichting van natuurvriendelijke oevers (NVO's). Gebleken is echter dat de effectiviteit van NVO's valt of staat met een (meer) ecologisch peilbeheer.

Vanuit de beleidskaders die de Kaderrichtlijn Water (KRW) geeft, dient het waterschap, binnen maatschappelijk en economisch acceptabele kaders, een watergang zo natuurlijk mogelijk in te richten, hier hoort een geschikt peil ook bij.

Onderstaande uitgangspunten dienen meegenomen te worden bij de afweging van peilen. Bij KRW wateren dienen ze zwaar mee te wegen, bij overig water zijn ze, afhankelijk van de gebiedsfunctie, minder stringent.

Het uitgangspunt van de meeste effecten is het tegennatuurlijk peil zo min mogelijk effect te laten hebben.

- Het winterpeil zo laat mogelijk instellen, liefst pas in december (gezien de hogere kans op vorst). Het winterpeil gaat nu doorgaans in omstreeks oktober. De inschatting is dat dit tegenwoordig niet meer nodig is voor de agrarische doelstelling.
- Het zomerpeil zo vroeg mogelijk instellen, liefst al begin maart (gezien de zaadverspreiding en kieming). Het is nu vaak in april.
- In de zomer het peil verder uit laten zakken voor het weer op streefpeil gebracht wordt. De mate van uitzakking in combinatie met de oeverhoek maakt een bredere oeverstrook geschikt voor oeversoorten.
- Het tegennatuurlijk peilverschil tussen zomer- en winterpeil zo klein mogelijk.
- Zo veel mogelijk trapsgewijs instellen van peilwisselingen, liever verspreid over enkele dagen zodat dieren kunnen reageren.
- Droogval in de winter van haarvaten dient voorkomen te worden. Gestreefd moet worden naar een minimum waterdiepte van 20cm in de secundaire wateren. Dit kan door peilafspraken, maar ook door baggeren (diepteschouw).

Bovenstaande uitgangspunten hebben betrekking op de M-typen.

Ook voor de R-typen zouden uitgangspunten moeten worden vastgelegd.

6. Natuurvriendelijk onderhoud

Inzet van het natuurvriendelijke onderhoud is extensivering en fasering in lengte en breedte van het profiel. Hydrologische randvoorwaarden met betrekking tot doorvoercapaciteit en peilen zijn hierbij leidend.

7. Communicatie gebiedsproces

In het gebiedsproces is met veel partijen overlegd en afgestemd.

Belangrijke stappen in het proces zijn de twee in het gebied gehouden bijeenkomsten

- Op 17 september 2013 in Apeldoorn
- Op 25 september in Leusden

Verslagen van beide bijeenkomsten zijn opgenomen in de bijlagen.

Titel Achtergronddocument

Pagina 15 van 15

Bijlagen

1. Conversie codering waterlichamen
2. Kaartje waterlichamen (is nog in de maak)
3. Overzicht maatregelen 2016-2021
4. Verwacht doelbereik 2021
5. Verslagen voorbereidende workshops 2013
6. Verslag bijeenkomst KRW 17 september 2013
7. Verslag bijeenkomst KRW 25 september 2013

Bijlage 1. Conversietabel codering waterlichamen

Waterlichaam nieuw	Oude code	Nieuwe code	Oude watertype	Nieuw watertype	Status
Schuitenbeek	NL08_01	NL43_01		R5	K
Veldbeek	NL08_02	NL43_02		R5	SV
Hierdensebeek	NL08_03	NL43_03		R5	SV
Puttenerbeek	NL08_04	NL43_04	R5	M3	K
Stadsgracht Elburg	NL08_05	NL43_04	M6a		
Watergangen Oosterwolde	NL08_06	NL43_05		M3	K
Grift	NL08_07	NL43_06		R5	K
Apeldoorns Kanaal	NL08_08	NL43_07		M6a	K
Weteringen	NL08_09	NL43_08		M3	K
Toevoerkanaal	NL08_10	NL43_09		M6a	K
Fliert	NL08_11	NL43_10		R5	SV
Bussloo	NL08_12	NL43_11		M20	K
Voorsterbeek	NL08_13	NL43_12		R5	K
Voorstondense beek	NL08_14	NL43_13	R5		
Oude IJssel	NL08_15	NL43_13	M14	M3	K
Lage leiding	NL08_16	NL43_13	M3		
Heelsumse Beek	NL10_0001	NL43_14		R4	SV
Valleikanaal	NL10_0002	NL43_15		R6	SV
Zijdewetering	NL10_0003	NL43_16		R5	K
Lunterse Beek	NL10_0004	NL43_17		R5	SV
Heiligenbergerbeek	NL10_0005	NL43_18		R5	SV
Modderbeek	NL10_0006	NL43_19		R4	SV
Grote Valkse Beek	NL10_0007	NL43_20		R4	SV
Kleine Barneveldse Beek	NL10_0008	NL43_21		R4	SV
Middenloop Barneveldse Beek	NL10_0009	NL43_22		R5	SV
Benedenloop Barneveldse Beek	NL10_0010	NL43_23		R6	SV
Esvelderbeek	NL10_0011	NL43_24		R5	SV
Moorsterbeek	NL10_0012	NL43_25		R4	SV
Hoevelakense Beek	NL10_0013	NL43_26		R5	SV
Eem	NL10_0014	NL43_27		R7	SV
Wiel	NL10_0015	NL43_28		M3	K
Eemnesservaart	NL10_0016	NL43_29		M3	K
Noorderwetering	NL10_0017	NL43_30		M3	K
Haarse Wetering	NL10_0018	NL43_31		M3	K
Arkervaart	NL10_0019	NL43_32		M7b	K

vervallen door samenvoeging

Legenda

Waterlichamen

- Gewijzigd
- Ongewijzigd
- Vervallen trajecten
- Provinciegrens Utrecht/Gelderland

Namen Waterlichamen

- 01, Schuitenbeek
- 02, Veldbeek
- 03, Hierdensebeek
- 04, Puttenerbeek
- 04, Stadsgracht Elburg
- 05, Watergangen Oosterwolde
- 06, Grift
- 07, Apeldoorns Kanaal
- 08, Weteringen
- 09, Toevoerkanaal
- 10, Fliert
- 11, Bussloo
- 12, Voorsterbeek
- 13, Lage Leiding
- 13, Oude IJssel
- 13, Voorstondense Beek
- 14, Heelsumse Beek
- 15, Valleikanaal
- 16, Zijdewetering
- 17, Lunterse Beek
- 18, Heiligenbergerbeek
- 19, Modderbeek
- 20, Grote Valkse Beek
- 21, Kleine Barneveldse Beek
- 22, Middenloop Barneveldse Beek
- 23, Benedenloop Barneveldse Beek
- 24, Esvelderbeek
- 25, Moorsterbeek
- 26, Hoevelakense Beek
- 27, Eem
- 28, Wiel
- 29, Eemnesservaart
- 30, Noorderwetering
- 31, Haarse Wetering
- 32, Arkervaart

0 2,5 5 10 Kilometers

Steenbokstraat 10
Postbus 4142
7320 AC Apeldoorn
tel. 055-5272911
fax. 055-5272704

Onderwerp:

Waterlichamen 2016

Schaal:	Getekend:	Datum:	Formaat:
zie tek.	AH	18-07-2014	A4

Blad: 1 van 1

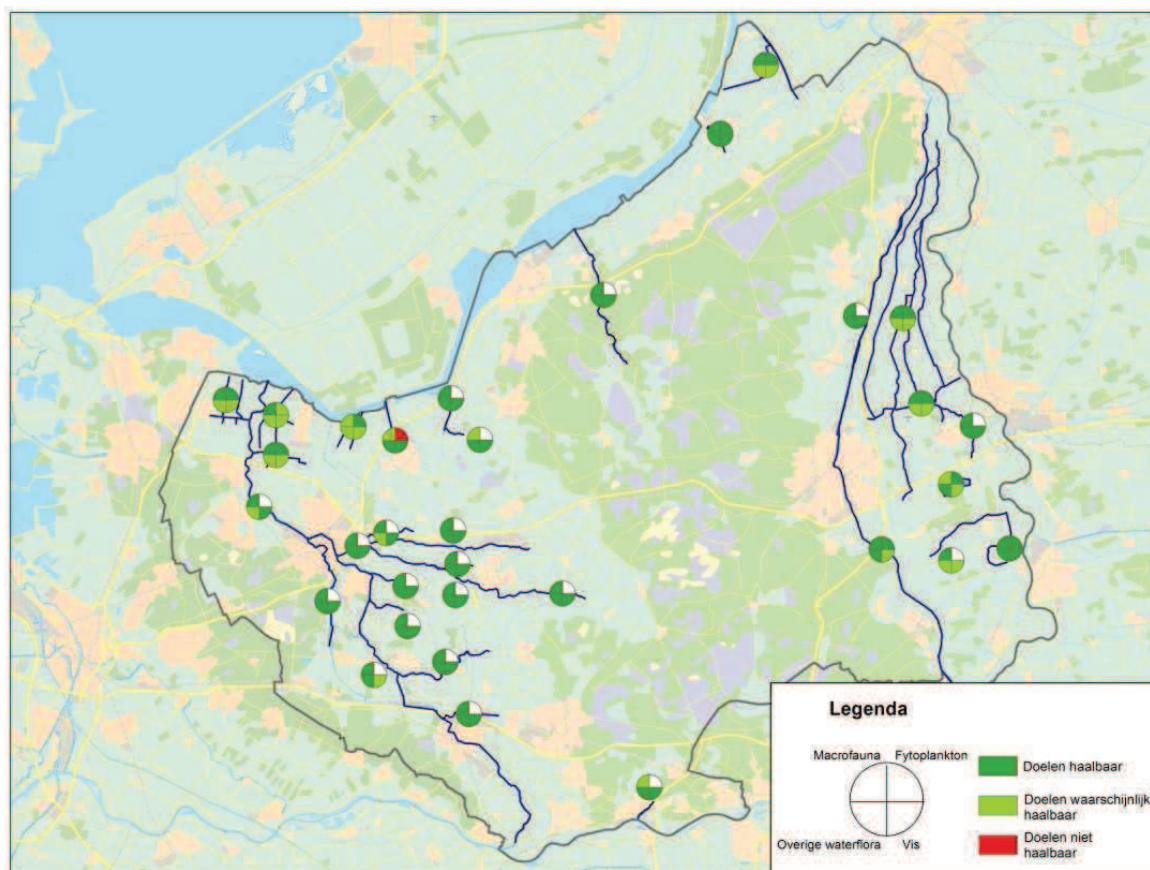
Bijlage 3. Overzicht maatregelen 2016-2021

Waterlichaam	maatregel	omvang	eenheid
	Onderzoek overig verontreinigende stoffen	1	stuks
Veldbeek	Natuurvriendelijk onderhoud	1,67	km
Veldbeek	Natuurvriendelijke inrichting optimalisatie	0,42	km
Puttenerbeek	Natuurvriendelijk onderhoud	3,4	km
Puttenerbeek	Natuurvriendelijke inrichting	0,3	km
Puttenerbeek	Natuurvriendelijke inrichting optimalisatie	0,85	km
Watergangen Oosterwolde	Natuurvriendelijk onderhoud	13	km
Watergangen Oosterwolde	Gemaal de Wenden passeerbaar maken	1	stuks
Grift	Natuurvriendelijke inrichting optimalisatie	4,48	km
Apeldoorns kanaal	Natuurvriendelijk onderhoud	51,2	km
Weteringen	Natuurvriendelijk onderhoud	78,4	km
Weteringen	Natuurvriendelijke inrichting	12,725	km
Weteringen	Stuw passeerbaar maken	2	stuks
Fliert	Natuurvriendelijk onderhoud	6,2	km
Fliert	Natuurvriendelijke inrichting optimalisatie	1,55	km
Fliert	Natuurvriendelijke inrichting	1,55	km
Voorsterbeek	Natuurvriendelijk onderhoud	7,4	km
Voorsterbeek	Natuurvriendelijke inrichting	1,85	km
Voorsterbeek	Natuurvriendelijke inrichting optimalisatie	1,85	km
Oude IJssel	Natuurvriendelijk onderhoud	8,06	km
Valleikanaal	Natuurvriendelijke inrichting	6,91	km
Lunterse beek	Natuurvriendelijke inrichting	1,7	km
Heiligenbergerbeek	Natuurvriendelijke inrichting	0,78	km
Modderbeek	Natuurvriendelijk onderhoud	3,21	km
Modderbeek	Natuurvriendelijke inrichting	3,21	km
Modderbeek	Stuw passeerbaar maken	2	stuks
Benedenloop Barneveldse beek	Natuurvriendelijke inrichting	1,6	km
Benedenloop Barneveldse beek	Stuw passeerbaar maken	1	stuks
Esvelderbeek	Natuurvriendelijke inrichting	0,6	km
Moorsterbeek	Natuurvriendelijke inrichting	0,4	km
Eem	Natuurvriendelijke inrichting	1,5	km
Wiel	Natuurvriendelijk onderhoud	6,3	km
Wiel	Natuurvriendelijke inrichting	3,15	km
Eemnesservaart	Natuurvriendelijk onderhoud	10,2	km
Eemnesservaart	Natuurvriendelijke inrichting optimalisatie	5,1	km
Noorderwetering	Natuurvriendelijk onderhoud	10,2	km
Noorderwetering	Natuurvriendelijke inrichting optimalisatie	5,1	km
Haarsche Wetering	Natuurvriendelijk onderhoud	5,5	km
Haarsche Wetering	Natuurvriendelijke inrichting optimalisatie	2,75	km

)* een deel van de opgave wordt al vóór 2016 ingevuld

Bijlage 4. Verwacht doelbereik 2021

(met de KRW-verkenner berekende situatie in 2021)

Bijlage 5. Verslagen voorbereidende workshops 2013

Waterschap Veluwe

Besprekingsverslag

KRW workshop

Datum 30 oktober 2012
Aanwezig Y.Damstra; F.de Bles; I.Bogerd, P.Beers, R.Gerritsen, R.Eisenga, A.Swenne,
M.Veldhuis, J.van Kempen, R.van Hoorn, R van Kessel
Afwezig H.Nobbe
Kopie aan Aan- en afwezigen
Opgemaakt door Ruben van Kessel

We kijken terug op een zeer waardevolle workshop op grond waarvan we verder kunnen in ons proces en danken jullie hartelijk voor de geleverde inbreng!

De workshop is gehouden als inhoudelijke voorbereiding voor het KRW gebiedsproces en als evaluatie van de stand van zaken. Enkele algemene randvoorwaarden:

- Doelstellingen (EQR's) mogen pas in 2021 verlaagd worden op grond van gebrek aan draagvlak of financiële middelen. Aanpassen van doelen op grond van andere watertypering of begrenzing is wel toegestaan.
- Maatregelen voor de periode na 2015 mogen heroverwogen worden.
- Er dient een overzicht gemaakt te worden van voortgang en effectiviteit van maatregelen deze planperiode zodat helder geprioriteerd kan worden.

'Losse eindjes':

- Hoe gaan we representatief de waterlichamen bemonsteren? Houden we vast aan ons huidige KRW monitoringsprogramma en hoe flexibel gaan we hiermee om? Antw.: Doelstelling is het in beeld brengen van de kwaliteit van het waterlichaam, dit is dynamisch en daar zal je flexibel mee om moeten gaan, elk waterlichaam kan andere keuzes legitimeren. Vergelijking van eerder metingen kan met de KRW monitoring enkel op waterlichaamniveau, niet op puntniveau, daarvoor is projectmonitring noodzakelijk. Vastleggen van keuzes en overwegingen is essentieel.
- Apeldoornskanaal: Zou het eerste pand een andere typering moeten krijgen? Antw.: Dit is niet nodig als dit deel in het meetnet een passende representativiteit krijgt.
- Apeldoornskanaal: Vispasserbaarheid, wat is nut en noodzaak? Antw.: Vispasseerbaarheid zou bij het aanpassen van elke barriere een aandachtspunt zijn. Afhankelijk van de beleidsopgave of doelbereik kan dan maatwerk geleverd worden. Er dient onderscheid gemaakt te worden tussen externe en interne passerbaarheid. Hiervoor is al een onderzoek gestart.
- Apeldoornskanaal: In hoeverre is het stand-still principe geborgd met het project Robuuste grift? Antw.: hier is rekening mee gehouden dmv verdeelwerken kan hierin gestuurd worden op grond van kwaliteit of kwantiteit. Een beslisboom hiervoor is in de maak.
- Prioritaire stoffen: Er is een nieuwe lijst in de maak, zodra deze vastgesteld is kan hier een opgave in het 3^e SGBP uit voortkomen. o.a. voor de RWZI's. Antw.: Dit heeft geen consequenties voor het 2^e SGBP, maar kan wel intern onder de aandacht gebracht worden.
- Bussloo: Op grond van de monitoringsgegevens zijn maatregelen onnodig. Antw.: dit gegeven zal meegenomen worden in het gebiedsproces.

- Valleikanaal: is de typering passend? Antw. Dit is een meer theoretische discussie die niet zal leiden tot een ander maatregelenpakket en daarmee geen plek zal krijgen binnen het gebiedsproces.

Conclusies workshops:

Oude IJssel:

Samenvoegen van de drie waterlichamen Voorstondense beek, Oude IJssel en Lage Leiding tot 1 waterlichaam met type M3 lijkt een goed idee. De huidige typering van de Voorstondense beek en Oude IJssel zijn niet passend bij de desbetreffende wateren wanneer gekeken wordt naar de onderlinge samenhang heeft de Voorstondense beek te weinig voeding voor een beek en is de benedenloop feitelijk een gestuwde wetering parallel aan de plassen van de Oude IJssel. De wetering is het waterlichaam, niet de plassen, daarom is de typering M14 niet passend. De effecten op doelen zullen doorberekend moeten worden zodat een passend maatregelenpakket gemaakt kan worden. Hierbij wordt de Voorstondense beek herbegrenst waar exact en op grond van welke parameter (droogval of minder afstromend gebied door wegzijging). Er liggen nog drie puntbronnen (overstorten), onderzocht moet worden in hoeverre deze een belasting zijn.

Langs de Lage Leiding ligt nog een smalspoor wat wellicht omgezet zou kunnen worden naar een eenzijdig breedspoor, waardoor aan de overzijde een NVO aangelegd kan worden.

De Oude IJssel verbrazemd baggeren zou deze ontwikkeling kunnen tegengaan.

Weteringen Eemland:

Ingeschat is dat onderhoud de belangrijkste stuurvariabele is. Dit is al een maatregel dit SGBP, maar dient nader uitgewerkt te worden. Het draagvlak wat voor een verandering nodig is kan wel een aandachtspunt zijn binnen het gebiedsproces. Afgesproken wordt dat onderzocht moet worden in hoeverre de conclusies uit de Woudenbergse grift breder toepasbaar zijn.

Peilbeheer is een belangrijke stuurvariabele in M-typen, echter het huidige instrumentarium binnen de peilbesluiten geeft voldoende ruimte voor de benodigde invulling. Een extra opgave is niet nodig, de KRW dient wel structureel een plaats te krijgen bij elk peilbesluit.

De huidige natuurvriendelijke oevers voldoen niet en zullen heringericht moeten worden. Er moet een kaart komen waar exact de NVO al liggen om een mogelijk grondbehoefte in te kunnen schatten.

Voor nutriënten zijn geen aanvullende maatregelen nodig naast het peilbeheer en het onderhoud. Wel zou monitoring in de haarvaten gecontinueerd moeten worden.

Schuitenbeek en Veldbeek:

De Schuitenbeek zit momenteel in realisatiefase, de opdracht wordt breder ingevuld dan de opgave voor 2015. Gepoogd wordt de hele KRW opgave in te vullen. Onderstaande zaken worden daarom nu al ingebracht, mocht het niet lukken kan het altijd nog in het volgend SGBP.

De benedenloop zo mogelijk meer direct in verbinding brengen met het randmeer ivm de visoptrekbaarheid. Dit dient wel getoetst te worden aan de afspraken die hierover met RWS gemaakt zijn. Vraag is in hoeverre afleiding naar het Nijkernauw zinvol is. Voor de veldbeek kunnen de nutriënten teruggebracht worden, er bestaan al ideeën hoe dit zou kunnen. Deze maatregelen moeten in het volgend SGBP. Er ligt in de veldbeek ook nog een formele restopgave vanuit de KRW.

De genomen maatregelen in de veldbeek in 2006 moeten heroverwogen worden en gehouden tegen de nu geldende inrichtingsprincipes van de KRW.

Er zal een herbegrenzing toegepast moeten worden op grond van droogval.

Ecologisch onderhoud in het hele waterlichaam zou hier een enorm effect hebben.

Er zal gekeken worden naar de toepassing van dood hout in de beek.

Puttenerbeek

Samenvoegen van de waterlichamen Puttener beek en Stadsgracht Elburg tot een M3 type lijkt een goed idee. Aangezien de Puttenerbeek meer weterringkarakteristieken heeft en de stadsgracht feitelijk een benedenloop hiervan is. De effecten op doelen zullen doorberekend moeten worden zodat een passend maatregelenpakket gemaakt kan worden. Hierbij kan overwogen worden om de Stadsgracht Elburg te herbegrenzen puur om het doorstromend deel en de doodlopende grachten niet mee te nemen.

Qua inrichting liggen hier weinig mogelijkheden, maar ecologisch onderhoud in het hele waterlichaam zou de KRW doelstelling haalbaar maken.

Algemeen:

Ecologisch onderhoud zal nader uitgewerkt moeten worden voor alle waterlichamen, zodat dit ook op geld gezet kan worden.

De notitie KRW doelbereik zal aangepast worden op grond van deze workshop en voorgelegd aan de directie. Op grond hiervan kan besloten worden het bestuurlijk onder de aandacht te brengen.

De eerste denklijnen uit deze workshop inbrengen in de verkennende gesprekken met de provincies.

Er blijkt behoefte aan een vervolgssessie, hier zal een afspraak voor gepland worden met een iets kleinere groep.

Actielijst

Nr.	Datum afspraak	Actie	Door	Vóór/op	Afgerond
1	30-10	Doorberekenen M3 typering samengevoegde Oude IJssel, Voorstondense beek en Lage Leiding	Ienke	23-11	
2	30-10	Herbegrenzing vaststellen Oude IJssel	Ans/Jan?	23-11	
3	30-10	Onderzoek doorvertaling WG	Ruben	23-11	
4	30-10	Kaart NVO's in Eemland	Rob	23-11	
5	30-10	Toets aan afspraken RWS, verbinding	Ykelien/Jan?	23-11	

Datum 30 oktober 2012
 Onderwerp KRW workshop
 Blad 4 van 4

		Schuitenbeek en randmeren			
6	30-10	Herbegrenzing Schuitenbeek	Ans/Jan?	23-11	
7	30-10	Effect herbegrenzing Schuitenbeek op EQR score	lenke	23-11	
8	30-10	Doorberekening M3 typering samengevoegde Puttenerbeek en herbegrensde Stadsgracht Elburg	lenke	23-11	
9	30-10	Aanpassen KRW notitie en voorbereiden bestuurlijke workshop	Ruben en Jan	16-11	
10	30-10	Borgen van interne denklijn in gebiedsproces	Ruben en Jan	continue	
11	30-10	inventarisatie/kaart NVO's Veldbeek	Maarten	23-11	
12	30-10	inplannen volgende vergadering	Ruben	2-11	gereed

Waterschap Veluwe

Besprekingsverslag

KRW workshop

Datum 29 november 2012
Aanwezig Y.Damstra; I.Bogerd, P.Beers, R.Gerritsen, J.van Kempen, A.Dolmans-Camu, A.Baks,
R van Kessel

Afwezig

Kopie aan Aan- en afwezigen

Opgemaakt door Ruben van Kessel

Dit overleg is een vervolg op de workshop van 30-10. Er is, gezien de agenda, voor gekozen een kleinere groep inhoudelijke mensen uit te nodigen, maar de groep uit te breiden met vertegenwoordigers van beide provincies om hen mee te nemen in ons proces.

Onderstaand de actiepunten lijst van 30-11. De meeste actiepunten zijn nog niet afgerond, maar wel ingepland. Actiepunten mbt berekeningen kunnen niet eerder dan dat de herbegrenzing is vastgesteld. Jan heeft de 30^e een overleg met Ans en zal dit daarna met lenke bespreken. <<N.B. ik heb de nieuwe Deadline gesteld op 11-1-2013, is dat realistisch?>>

Nr.	Datum afspraak	Actie	Door	Vóór/op	Afgerond
1	30-10	Doorberekenen M3 typering samengevoegde Oude IJssel, Voorstondense beek en Lage Leiding	lenke	11-1	
2	30-10	Herbegrenzing vaststellen Oude IJssel	Ans/Jan?	23-11	30-11?
3	30-10	Onderzoek doorvertaling WG	Ruben	23-11	Vervolgafspraak ingepland
4	30-10	Kaart NVO's in Eemland	Rob	23-11	1-12-12
5	30-10	Toets aan afspraken RWS, verbinding Schuitenbeek en randmeren	Ykelien/Jan?	23-11	?
6	30-10	Herbegrenzing Schuitenbeek	Ans/Jan?	23-11	30-11?
7	30-10	Effect herbegrenzing Schuitenbeek op EQR score	lenke	11-1	
8	30-10	Doorberekening M3 typering samengevoegde Puttenerbeek en herbegrensde Stadsgracht Elburg	lenke	11-1	
9	30-10	Aanpassen KRW notitie en voorbereiden bestuurlijke workshop	Ruben en Jan	16-11	16-11
11	30-10	inventarisatie/kaart NVO's Veldbeek	Maarten	23-11	?

Voorsterbeek

Peter licht de problematiek rondom de Voorsterbeek toe.

Het watertype R5 en de huidige begrenzing wordt als realistisch ingeschat.

Er wordt sterk getwijfeld aan haalbaarheid van de doelen, zelfs wanneer ecologisch onderhoud wordt uitgevoerd in het hele waterlichaam. Dit heeft te maken met de omvang van de maatregelen (te weinig kilometers herinrichting), maar ook met de effectiviteit van de geplande herinrichtingsprojecten. Er ligt nog een herinrichtingsopgave na 2015, maar deze wordt als onvoldoende gezien om de doelen te halen. Er zal daarom bepaald dienen te worden wat nog nodig is na 2015 om de doelen te behalen.

Een volgend aandachtspunt is de vispasseerbaarheid en het beheer van de vispassages. Deze zijn al wel voorzien in de plannen echter de praktische uitwerking vraagt nog wel de nodige aandacht. (o.a. de vispassage in de uiterwaarden) hier is Ykelen al mee bezig.

Grift:

Gezien de tijd wordt de Grift overgeslagen, met de vermelding dat er de laatste tijd al veel over gesproken is hoe de inrichting verbeterd kan worden in fase 2. Voor de KRW opgave is de huidige inrichting voldoende, maar er kunnen nog kansen liggen ter verbetering, die zullen zeker benut moeten worden en aandacht krijgen bij het onderhoudsplan en de vervolgfases.

Fliert:

De typering wordt als passend beschouwd, de begrenzing moet nog getoetst worden op droogval, maar de droogval heeft geen effect op de EQR scores omdat er geen monitoringspunt ligt in een (mogelijk) droogvallend deel.

In de Fliert zijn verschillende herinrichtingsprojecten uitgevoerd die niet effectief bijdragen aan de KRW doelstelling. Hier zullen in de volgende planperiode herstelmaatregelen gepland moeten worden. Een aanvullende grondvraag is niet nodig. Ook hier zal ecologisch onderhoud in het hele waterlichaam een waardevolle verbetering zijn.

In het algemeen wordt opgemerkt dat veel beken in Veluwe als kunstmatig zijn benoemd. Dit wijkt af van de benadering die WVE destijds gekozen heeft. Of dit onderscheid belangrijk is voor de doelen of dat het slechts om een administratieve scheiding gaat, moet uitgezocht worden. Jan pakt dit op.

Gebiedsproces:

In januari wordt de eerste bijeenkomst gepland, zowel intern als extern. <<N.B. of deze planning nog steeds actueel is weet ik niet, het WBP proces lijkt enigszins te vertragen>>

Zaken zoals grondwater en doelen overig water, zullen een plek krijgen in het gebiedsproces van het WBP, waarbij de KRW een belangrijke bouwsteen is.

Bijlage 6. Verslag bijeenkomst Gebiedsproces 17 september 2013

Verslag bijeenkomst KRW-Gebiedsproces op 17 september 2013 te Apeldoorn

georganiseerd door Waterschap Vallei en Veluwe, Provincie Utrecht en Provincie Gelderland

Opgemaakt door: J. van Kempen (Ws. Vallei en Veluwe)

datum: 20 september 2013

Deelnemers:

J. Verhoef (voorzitter; bestuurslid Waterschap Vallei en Veluwe)
F. Komen & Zn. (visserijbedrijf)
D. Dekker (LTO Gelderland)
T. Jalink (LTO, afd. NOV)
A. de Bruin (LTO Brummen)
J.M. Mölder (veehouderij)
J.R. Vreeling (LTO Noord Gelderland)
A.J. Baks (Provincie Gelderland)
E. v.d. Kolk (Gemeente Elburg)
E. Piek (Sportvisserij Oost Nederland)
R. van Elswijk (Provincie Utrecht)
M. Geerdink (Gemeente Harderwijk)
H. Post (Gemeente Wageningen)
C. Collé (Provincie Gelderland)
M.R. van der Lee (Provincie Utrecht)
E. van der Meulen (bestuurslid Waterschap Vallei en Veluwe)
R. de Groot (Provincie Gelderland)
R. Achtersstraat (LTO Noord Ede)
H. Nobbe (Waterschap Vallei en Veluwe)
R. van Kessel (Waterschap Vallei en Veluwe)
R. Eisenga (Waterschap Vallei en Veluwe)
J. Athmer (Waterschap Vallei en Veluwe)
E. Eikelenboom (Waterschap Vallei en Veluwe)
J. van Kempen (Waterschap Vallei en Veluwe)

De presentielijst is bijgevoegd bij dit verslag (niet alle deelnemers van het organiserende waterschap hebben de lijst ingevuld).

Opening

De heer Verhoef heet de aanwezigen welkom en licht het programma toe.

Doel van de bijeenkomst is de inbreng van de belanghebbenden te horen. Zo mogelijk zal hiermee rekening worden gehouden bij het verder vormgeven van het KRW programma.

Presentaties

Achtereenvolgens worden drie presentaties gehouden.

- Henk Nobbe (Waterschap Vallei en Veluwe): Presentatie over KRW Oppervlaktewater.
- R. de Groot (Provincie Gelderland): Presentatie over KRW Grondwater
- D. Dekker (LTO Gelderland): Presentatie over het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer.

De presentaties zijn bijgevoegd bij dit verslag.

Infomarkt

In de hal waren twee standjes opgesteld met informatie over de aanpak van het oppervlaktewater resp. het grondwater.

Tijdens de Infomarkt werd over de voorgenomen aanpak van gedachten gewisseld.

Plenaire dialoog

De heer Komen legt uit dat het terugdringen van de hoeveelheid eutrofiërende stoffen in het oppervlaktewater tot gevolg heeft dat er veel minder vis in het oppervlaktewater aanwezig is. Volgens de Kaderrichtlijn Water is het doel de uitstoot van nutriënten nog verder terug te dringen. Zowel de beroepsvisserij als de hengelsport ondervindt hiervan de negatieve gevolgen. Ook driehoeksmosselen in IJsselmeer leggen het loodje door tekort aan voedingsstoffen.

De heer Verhoef antwoordt dat wij allereerst de aanpak volgen zoals de kaderrichtlijn die voorschrijft. De heer Nobbe licht toe dat het geen optie is om te stoppen met het verminderen van de lozing van nutriënten omdat wij terug moeten naar een minder voedselrijke situatie.

Bijvoorbeeld: voor de Randmeren kunnen we de aanpak niet terugdraaien. De heer Geerdink is van mening dat wanneer tekort aan voedingsstoffen in het water in Europa op meer plaatsen een probleem blijkt te zijn, dit wellicht om een nieuwe afweging door Brussel vraagt.

De heer Piek voegt toe dat op veel plaatsen in Nederland de biomassa in kg vis/ha in de loop van de jaren zeer sterk is afgenomen. Er verdwijnen op verschillende locaties zelfs hele jaarklassen vis. Effect van het beleid is wel dat het aantal soorten toeneemt, maar keerzijde is dat het aantal vissen drastisch afneemt.

De heer Verhoef stelt dat de vraag is waar op dit gebied het omslagpunt ligt en concludeert dat het hier om een zorg gaat die om verdere stappen vraagt. We gaan volgens de Brusselse lijn wellicht te ver. De heer Komen noemt tenslotte als bijkomend effect dat de toename van aantallen waterplanten ongewenst is voor de recreatievaart.

De heer Piek wijst op het bestaan van het document 'Belangrijke waterbeheerkwesties'. Het verbaast hem dat dit hier niet aan de orde is gesteld. Dit document bevat onder andere informatie over de verschillende belangen bij een goede waterkwaliteit.

De heer Komen merkt op dat de sector landbouw wordt afgerekend op het in het milieu brengen van fosfaat. Ook de landbouw heeft er belang bij dat lozing van meer fosfaat mogelijk is.

De voorzitter meldt dat het punt is dat er zeker in het verleden te veel bemest is. Doel moet daarom zijn een evenwichtsbemesting. Probleem daarbij is dat de in de ondergrond aanwezige hoeveelheid fosfaat nog lang een extra belasting van het oppervlaktewater zal opleveren.

De heer Piek vraagt hoe wij aankijken tegen de doelen. Hoever moet je daarbij gaan.

Hij vraagt ook hoe het staat met het halen van de doelen.

De heer Nobbe licht toe dat we inmiddels een omvangrijk maar zo realistisch mogelijk pakket aan maatregelen hebben gerealiseerd. Er is daarbij in beperkte mate grond aangekocht. We komen daarbij wat de doelen betreft een heel eind in de goede richting.

De heer Dekker vraagt of wij regelmatig evalueren wat het effect van de genomen maatregelen is.

De heer Nobbe antwoordt dat dat zeker het geval is. In de eerste plaats is er het monitoringprogramma, waarmee de verbetering zichtbaar wordt. Verder hebben we sinds kort een nieuw model, de 'KRW- verkenner', waarmee berekend kan worden wat je als eindsituatie kunt verwachten. We kunnen hiermee voorspellen wat er zal gebeuren.

De heer Dekker vraagt of in natuurgebied het water schoner is dan in een landbouwgebied. In natuurgebieden zul je immers ook belasting van het oppervlaktewater hebben door bijv. bladinvall. De heer Nobbe beaamt dat er ook in natuurgebieden een zekere belasting is van het oppervlaktewater. Vanuit de monitoring blijkt het water in natuurgebied in het algemeen aanzienlijk schoner te zijn dan in landbouwgebied.

Van LTO zijde wordt gevraagd hoe de factsheets werken. De heer Nobbe licht toe dat in de factsheets de voor de Kaderrichtlijn Water van belang zijnde gegevens van elk waterlichaam te vinden zijn: ligging, welk type water, doelen, voorgenomen maatregelen. De factsheets worden uiteindelijk opgenomen in de plannen van provincie en waterschap.

De heer Nobbe licht verder toe dat alle plannen incl. de inhoud van de factsheets vanaf 22 december 2014 gedurende 6 weken de inspraak in gaan. Omdat de inspraakperiode van de rijksplannen 6 maanden is en alle inspraakresultaten met elkaar afgestemd moeten worden, krijgen insprekers pas na bijna een jaar antwoord op hun inspraakreactie.

De heer Dekker vraagt hoe de plannen van het waterschap afgestemd kunnen worden op de Natura2000 gebieden. Voor het grootste Natura2000 gebied, het gebied Veluwe, is immers nog geen beheerplan gereed. De heer de Groot meldt dat dat op zich geen probleem vormt, omdat de aanpak ook voor het gebied Veluwe in grote lijnen al wel duidelijk is.

De heer Nobbe verduidelijkt dat het waterschap alleen de maatregelen op zal nemen waarover consensus is bereikt tussen de verschillende partijen en waarvoor de financiering is afgesproken. Op dit moment voldoet geen enkele van de voorgenomen maatregelen aan deze eisen.

De heer de Groot voegt hieraan toe dat alleen als het Rijk snel is nog maatregelen opgenomen kunnen worden in de plannen van provincie en waterschap.

De heer Post vraagt of bekend is of ook bovenstrooms de benodigde maatregelen worden genomen ter verbetering van de waterkwaliteit. Nederland is immers het 'putje van Europa'. De heer de Groot legt uit dat alle Europese landen op dit punt aan de bak moeten. Afwenteling moet voorkomen worden. Dit wil zeggen dat Duitsland maatregelen moet treffen om te voorkomen dat Nederland last heeft van uit Duitsland afkomstige verontreinigingen. Er is wat dit betreft een goede afstemming met het buitenland en de Kaderrichtlijn Water voldoet op dit punt aan zijn doelstelling.

Van LTO zijde wordt gevraagd of er voldoende kennis is over medicijnen in het oppervlaktewater. De heer Verhoef meldt dat medicijnresten niet door de huidige rioolwater zuiveringsinstallaties (rwzi's) worden tegengehouden. De oplossing van de geconstateerde problemen moet gezocht worden in bronaanpak bij ziekenhuizen en bejaardenhuizen en/of in het geschikt maken van rwzi's om deze stoffen te verwijderen. De heer Verhoef meldt dat dit nu nog geen opgave voor de Kaderrichtlijn Water is.

De heer Geerdink vraagt waarom het niet mogelijk is om doelen bij te stellen. We zijn immers al sinds 2004 bezig met de Kaderrichtlijn Water. De heer Nobbe licht toe dat er onderscheid is tussen chemische en ecologische doelen. De chemische doelen zijn voorgeschreven door de Kaderrichtlijn zelf. Normen voor stoffen zijn in de loop van de tijd bijgesteld. De ecologische doelen zijn vastgesteld in 2009 en kunnen tot 2021 niet worden aangepast. De heer Eisenga licht toe dat dit een afspraak is die voortkomt uit Nederlandse wetgeving.

De heer Post vraagt hoe is omgegaan met de financiële consequenties van de KRW-aanpak. De heer Verhoef antwoordt dat uitgegaan is van haalbare doelen en maatregelen.

De heer Dekker vraagt of de manier van meten is voorgeschreven door de Kaderrichtlijn. De heer de Groot antwoordt dat dat het geval is. Geconstateerd wordt dat er bij de monitoring voor de Nitraatrichtlijn meer ruimte is voor het kiezen van de manier van monitoren.

De heer Dekker is van mening dat het waterschap nu aan zet is voor de invulling van het maatregelprogramma voor het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. De heer Verhoef corrigeert dit en stelt dat volgens afspraak LTO trekker is van het DAW.

Aangezien er geen verdere vragen zijn sluit de heer Verhoef af, constaterend dat het deze avond een goede en nuttige bijeenkomst was. Hij dankt ieder voor zijn inbreng.

Bijeenkomst KRW Gebiedsproces 17 september 2013

Presentielijst

Naam	Organisatie	e-mail adres
F. Komen & Zm	visserijbedrijf	www.visserijbedrijf.nl
D. Dehler	LTO Gelderland	dirk-dehler@oylie.nl
Tom Galin	LTO Noord	tom.galin@plmkt.nl
A. de Bruin	LTO Brummen	Ahbruin@MAILDIENST.NL
J. M. Molder	veehouderij	jmmolder@ptand.nl
J. A. Vreelwij	LTO Noord gld	JUREELING@LTONOORD.NL
A. J. Bales	prov. Gelderland	a.bales@gelderland.nl
E. v. d. Kolk	Gem Elburg	edwin.van.der.kolk@elburg.nl
E. Pich	Sportvissers Oost Nederland	Pich.e@sportvissersoostnederland.nl
R. van Elburg	prov. Utrecht	rene.van.elburg@provincie-utrecht.nl
M. GEERDINK	GEM. HARDERWIJK	M.GEERDINK@HARDERWIJK.NL
H. Post	Gem Wageningen	Harry.post@wageningen.nl
C. Collé	provincie Gelderland	c.colle@gelderland.nl
M. R. van der Lee	Provincie Utrecht	Martijn.van.der.lee@provincie-utrecht.nl
Edith v.d. Neulen	Waterchap	ehvdm@dds.nl
R. de Groot	prov. Gelderland	r.de.groot@gelderland.nl
R. Achterstraat	LTO noord Ede	reyaerachterstraat@online.nl

Kaderrichtlijn water

Bijeenkomst 17 september 2013

Opening

Jan Verhoef, college van d&h
Waterschap Vallei en Veluwe

Gebiedsproces

- Samen met provincies Gelderland en Utrecht
- Onderwerpen:
 - oppervlaktewater
 - grondwater
 - beschermde gebieden
 - ook informatie over Deltaplan Agrarisch Waterbeheer
- Ronde langs gemeentelijke platforms en 1:1-gesprekken
- Gebiedsbijeenkomsten op 17 en 25 september
- In 2014 verder met WBP 2016-2021

Programma 17 september 2013

19.15 Welkomstwoord door Jan Verhoef

19.20 Korte inleidingen over de onderwerpen

- **Oppervlaktewater**

Henk Nobbe (Waterschap Vallei en Veluwe)

- **Grondwater**

Rob de Groot (Provincie Gelderland; ook namens Provincie Utrecht)

- **Deltaplan Agrarisch Waterbeheer**

Dirk Dekker (LTO Noord)

20.30 Infomarkt

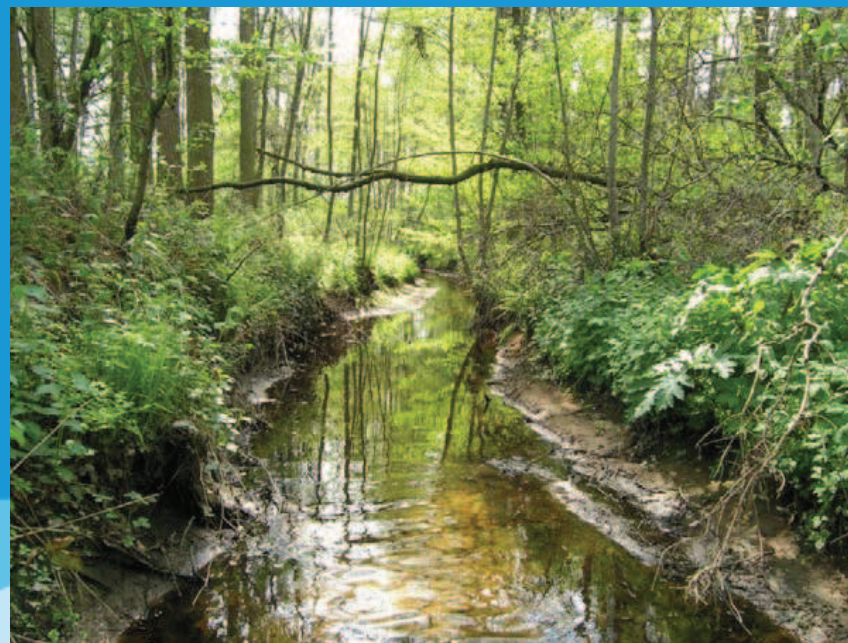
21.15 Plenaire dialoog

22.00 Afsluiting en vertrek

Kaderrichtlijn water

Oppervlaktewater

Henk Nobbe
Waterschap Vallei en Veluwe

Wat is Kaderrichtlijn water?

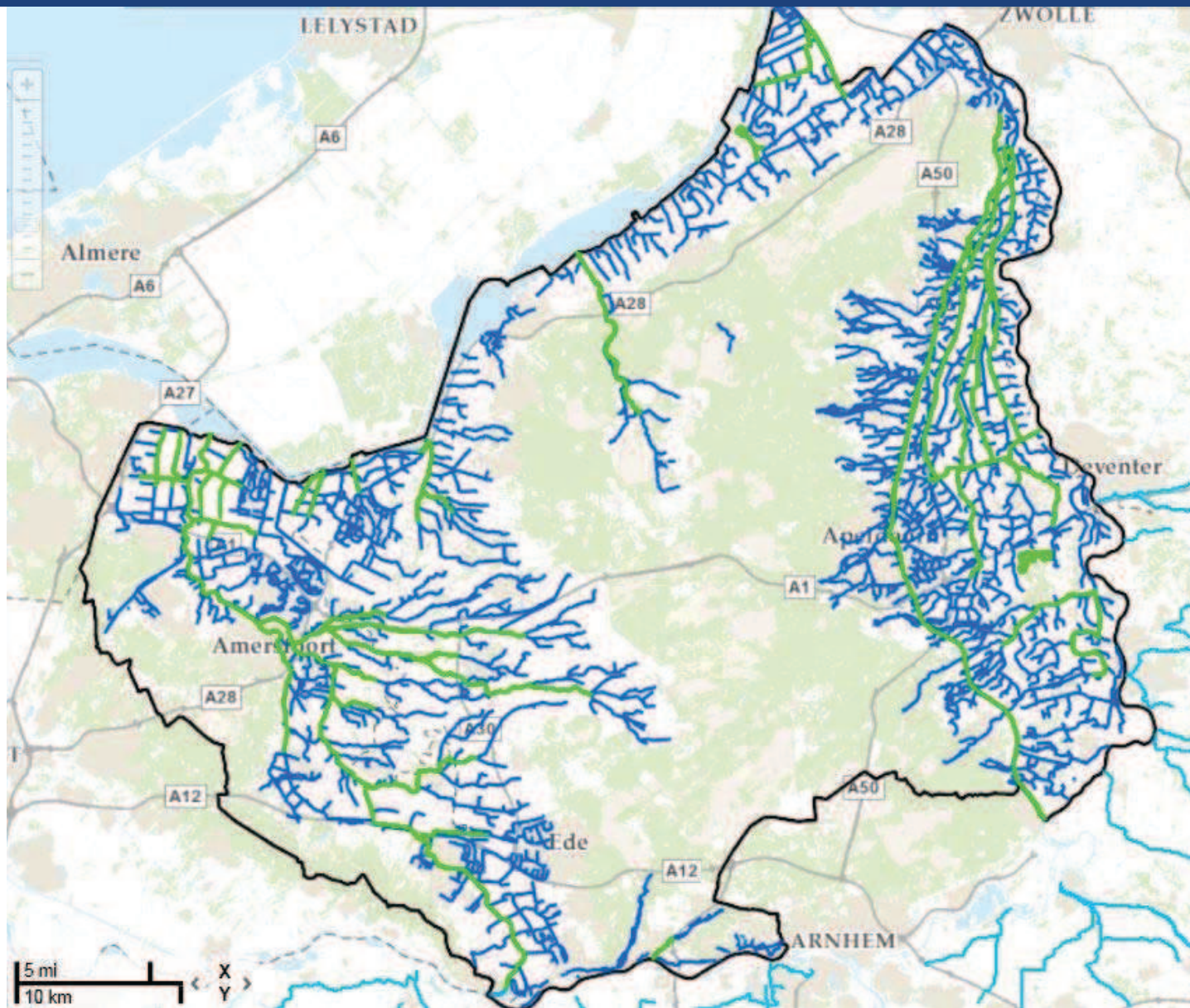
- Europese Richtlijn
- Gericht op oppervlaktewater en grondwater
- Doel is verbeteren waterkwaliteit in Europa
- Drie Planperioden: 2010-2015, 2016-2021, 2022-2027

Wat is Kaderrichtlijn water?

Oppervlaktewater

- Focus op grotere wateren: oppervlaktewaterlichamen
- Provincie bepaalt doelen, waterschap bepaalt maatregelen
- Goede toestand voor oppervlaktewater:
 - Verontreinigende stoffen voldoen aan normen
 - Ecologie voldoet aan doelen (GEP's)

Wat is Kaderrichtlijn water?

Ligging opper-
vlaktewaterlichamen

Wat is Kaderrichtlijn water?

Gerelateerde onderwerpen

- Natura2000 en PAS (Programmatistische aanpak stikstof)
- Zwemwaterrichtlijn
- Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

Aparte sporen, maatregelen waar overeenstemming over is kunnen worden vastgelegd in KRW-plannen

Midterm Review Rijn-Midden

WERK IN UITVOERING

Tussenstand uitvoering
KRW-maatregelen Rijn-Midden
halverwege de planperiode 2009-2015

Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-Midden 2013

Voortgang
KRW-maatregelen
2010-2012

Voortgang 2010-2012

Gebied Veluwe

- Beekherstel op schema. Twee beken gereed, alle andere op één na in uitvoering
- Van de 24 aan te leggen vispassages zijn er 10 klaar
- Herinrichting oevers voor 55% gereed
- Baggerwerk voor 62% gereed

Gebied Vallei en Eem

- Beekherstel laat begonnen vanwege trage grondverwerving
- Na wijziging van maatregelen versnelde uitvoering
- Helft van herinrichtingsopgave gereed
- Onderzoek maatregelen polderweteringen gereed

Inzet periode 2016-2021

Haalbaar en betaalbaar

- Geen andere ambities voor waterlichamen
- Op onderdelen typering en/of begrenzing aanpassen

Maatregelenprogramma

- Subsidies zoveel mogelijk benutten
- Keuzes in samenhang met begroting en voorjaarsnota

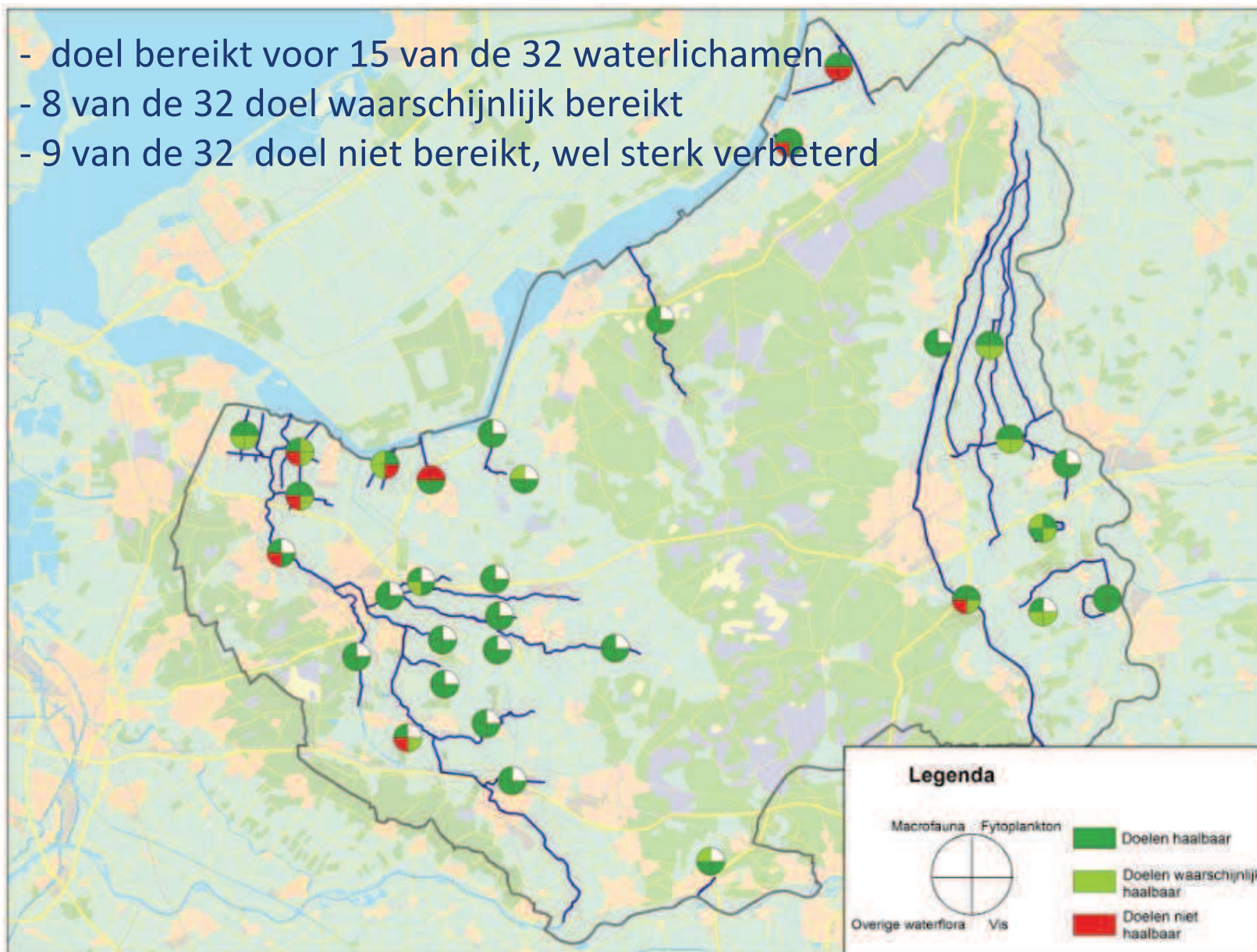
Maatregelen 2016-2021 (1^e concept)

- Optimaliseren natuurvriendelijke oevers Eemland (25km)
- Optimaliseren natuurvriendelijke oevers Veluwe beken (10km)
- Geen maatregelen voor Bussloo
- Aanleg natuurvriendelijke oevers Veluwe beken en weteringen en Valleikanaal (25km)
- Ecologisch onderhoud in alle waterlichamen (160km)
- Plaatselijk optimaliseren bestaande profiel

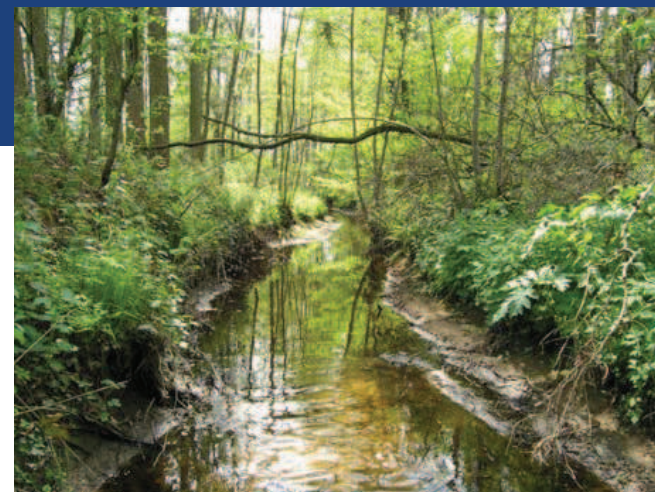

Verwacht resultaat in 2021

- doel bereikt voor 15 van de 32 waterlichamen
- 8 van de 32 doel waarschijnlijk bereikt
- 9 van de 32 doel niet bereikt, wel sterk verbeterd

Vervolg

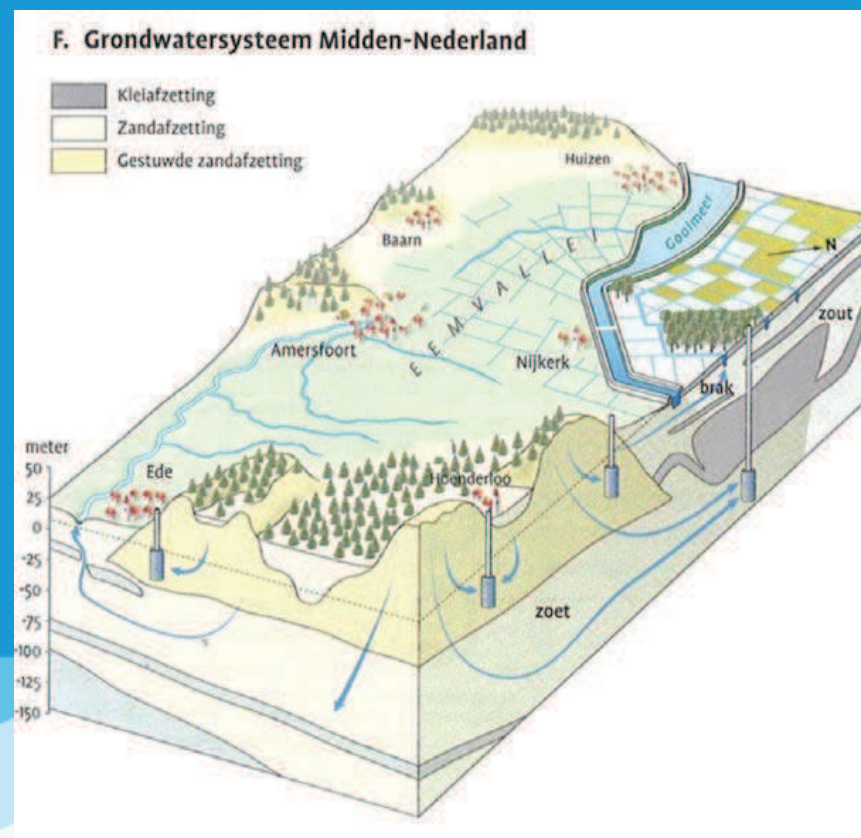

- Doelen en maatregelen vastleggen in factsheets
- Provincie stelt doelen vast en waterschap maatregelen
- KRW-maatregelen vastleggen in Waterbeheerplan 2016-2021
 - Ontwerp vaststellen eind 2014
 - Inspraak gedurende 6 weken vanaf 22 december 2014
 - Definitieve vaststelling uiterlijk 22 december 2015

Kaderrichtlijn Water

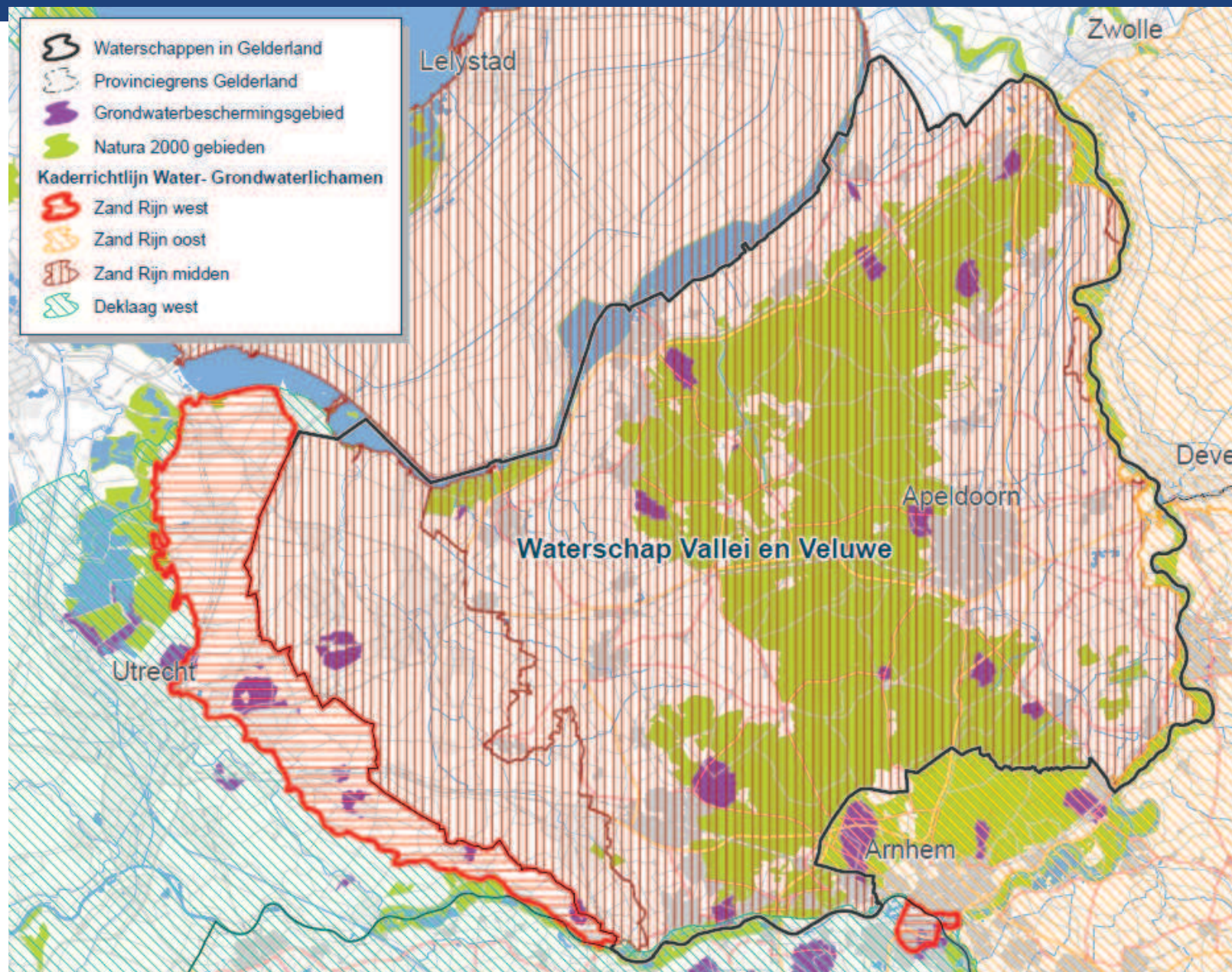
Grondwater

Rob de Groot Provincie Gelderland
Lisz Welling Provincie Utrecht

- Focus op grondwaterlichamen
- Provincie: bepalen doelen en maatregelen
- Goede toestand grondwater:
 - goede chemische kwaliteit
 - voldoende grondwater voor functies
 - geen toename zuiveringsinspanning bij winningen

KRW-Grondwaterlichamen

Waar staan we nu ? (1)

Wat hebben we gedaan?

Utrecht

- Opstellen gebiedsdossiers drinkwaterwinningen
- Aanpak puntbronnen nabij drinkwaterwinningen
- Aanpak diffuse bronnen beschermingsgebieden
- Onderzoek hydrologische maatregelen in N2000 gebieden

Gelderland

- Opstellen gebiedsdossiers
- Aanpak puntbronnen nabij drinkwaterbeschermingsgebieden en 1 N2000 gebied
- Onderzoek hydrologische maatregelen N2000 gebieden + Pop projecten no regret maatregelen

Wat en hoe ?

- Opgesteld voor alle drinkwaterwinningen
- Inzicht in kwaliteitsrisico's
- Bewustwording en betrokkenheid stakeholders
- Ontwikkelen effectieve (beschermings)-maatregelen

Schoon Grondwater Utrechtse Heuvelrug

UH is kwetsbaar infiltratiegebied; Grondwater gebruikt voor drinkwaterproductie

Doel: Terugdringen gebruik bestrijdingsmiddelen door gemeenten, bedrijven en particulieren

Samenwerking provincie, gemeenten, waterschap en drinkwaterbedrijf

Activiteiten o.a.:

- Convenant afkoppelbeleid Utrechtse Heuvelrug
- Bijeenkomsten
- Publicaties

Waar staan we nu? (2)

Resultaat ?

KRW-Monitoring 2012:

- Gw-lichaam Zand Rijn-Midden in Goede toestand
- Kwaliteit grondwater niet veranderd
- Kwantiteit - geen uitputting – lokaal problemen

Waar staan we nu ? (3)

Opgave:

- Puntverontreinigingen in het grondwater
- Bestrijdingsmiddelen in het grondwater
- Emissies nutriënten via grondwater naar oppervlaktewater
- Overige winningen menselijke consumptie
- Nieuwe stoffen: geneesmiddelen - onderzoek
- N2000 maatregelen/PAS maatregelen

Maatregelprogramma's:

Input:

- Gebiedsdossiers Eigen proces

http://www.gelderland.nl/Documenten/Themas/Milieu_Klimaat_en_Water/Water/Grondwaterbeschermingsgebieden/Gebiedsdossier

<https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/alle-onderwerpen/beschermingszones/gebiedsdossiers/>

- Overleg gebiedspartners
- Landelijk
- N2000 beheerplannen Eigen proces

Proces:

- Gebiedsgesprekken gw-beschermingsgebieden
- bilateraal overleg relevante partijen
- concept programma bespreken met stakeholders

Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

19 en 25 september 2013

Henk Veldhuizen

Dirk Dekker

LTO Noord Gelderland en Utrecht

Aanleiding

NWP:

Voor de oplossing van de wateropgaven is een nauwe samenwerking met het bedrijfsleven nodig.

LTO pakt de handschoen op:

Een goed waterbeheer kan niet zonder medewerking van land- en tuinbouw en een sterke land- en tuinbouw kan niet zonder goed waterbeheer.

Generiek beleid loopt tegen grenzen aan

Volgens RWS vanaf 2004 geen afname van nutriëntenvracht naar de Noordzee

Volgens PBL te veel residuen gewasbescherming in grond/opp water

Volgens Deltaprogramma Zoetwater bij droogte slimmer verdelen, meer bufferen en zuinig gebruik

Conclusie: Maatwerk nodig

Het momentum benutten

Vliegende start DAW

- Verkenning KRW waterlichamen 2012.
- Uitvoeringsprogramma DP Zoetwater.
- TOP sectoren Agri en Water.
- Herijking GLB en POP.
- Natura 2000/PAS,
- Gebiedsdossiers drinkwaterwinning.

Integrale aanpak: emissie percelen en erfafspoeling terugdringen in combinatie met waterconservering en zuinig watergebruik en verbetering landbouwstructuur

Ervaring uitrollen in gebiedsprojecten

- Reeds 100 waterpilotprojecten gedraaid
- Start 30 nieuwe gebiedsprojecten 2014
- Waterschap selecteert knelgebieden
- POP3 om bovenwettelijke maatregelen te financieren
- Blauwe diensten in Wateractieplan per bedrijf

2014 Regio Oost 10 knelgebieden?

Wateractieplan

Bovenwettelijke maatregelen in een wateractieplan

- Vgl. Salland Waterproof en LOP
- Groslijst LTO / Unie / IPO / EZ

Per bedrijf een overeenkomst tussen boer en waterschap met financiële steun POP3

LTO inzet samenwerking DAW

- Bestuurlijk kader LTO afdelingen en -vakgroepen: 'achterban enthousiasmeren'
- LTO provinciale en sectorale beleidsteams: 'prioritering en afbakening' in Masterplan Mineralen, Kringloopwijzer MV en Water ABC
- LTO Projectenbureaus: 'organisatie gebiedsprojecten'
LTO bedrijfsadviseurs ROMBOU: 'bedrijfscertificering'

Publieke participatie / inspraak WBP 2015 - 2021

Landbouw- en wateropgaven

Regie op samenwerking provincies en waterschappen met LTO Noord in regio Oost Nederland:

- Boegbeeld vgl. Lami
- Programmaleider

Vragen?

A photograph of a field of tulips in shades of orange and yellow, with green leaves, set against a light blue sky with soft white clouds. The tulips are in the foreground, and the sky fills the background.

Bedankt voor uw aandacht

Bijlage 7. Verslag bijeenkomst Gebiedsproces 25 september 2013

Verslag bijeenkomst KRW-Gebiedsproces op 25 september 2013 te Leusden

georganiseerd door Waterschap Vallei en Veluwe, Provincie Utrecht en Provincie Gelderland

Opgemaakt door: J. van Kempen (Waterschap Vallei en Veluwe)

datum: 16 oktober 2013

Deelnemers:

D. Veldhuizen (voorzitter; bestuurslid Waterschap Vallei en Veluwe)
R. Holdert (Gelders Particulier Grondbezit)
M. Wille (Gemeente Renkum)
H. Veldhuizen (LTO Noord)
E. Mugge (Gemeente Barneveld)
A.J.H. de Beaufort (UPG/FFG)
A. van der Linden (RGV)
F. de Bles (Waterschap Vallei en Veluwe)
C. Collé (provincie Gelderland)
De heer de Breij
A. den Hollander
G.M. van Donselaar
J.M.C.B. Huesmann (provincie Utrecht)
R.A. de Groot (provincie Gelderland)
Lisz Welling (provincie Utrecht)
E. van de Heg (LTO Barneveld)
J. van de Heg (AB-lid Waterschap Vallei en Veluwe en LTO)
R. van Kessel (Waterschap Vallei en Veluwe)
H. Nobbe (Waterschap Vallei en Veluwe)
J. van Kempen (Waterschap Vallei en Veluwe)

De presentielijst is bijgevoegd bij dit verslag.

Opening

De heer Veldhuizen heet de aanwezigen welkom en licht het programma toe.

Doel van de bijeenkomst is de inbreng van de belanghebbenden te horen. Zo mogelijk zal hiermee rekening worden gehouden bij het verder vormgeven van het KRW programma.

Presentaties

Achtereenvolgens worden drie presentaties gehouden.

- Henk Nobbe (Waterschap Vallei en Veluwe): Presentatie over KRW Oppervlaktewater.
- Lisz Welling (Provincie Utrecht): Presentatie over KRW Grondwater
- Henk Veldhuizen (LTO Noord): Presentatie over het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer.

De presentaties zijn bijgevoegd bij dit verslag.

Dialogoog

De plenaire dialogoog volgt direct op de presentaties.

Oppervlaktewater

Vanuit de zaal wordt gevraagd wat natuurlijke oevers zijn. Antwoord: oevers die zo worden ingericht dat ecologische waarden zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Gevraagd wordt hoe de KRW-doelen zijn opgebouwd. Dit wordt toegelicht.

Opgemerkt wordt dat de doelen haalbaar moeten blijven. De voorzitter antwoordt dat dit steeds uitgangspunt is geweest en dat een nuchtere aanpak voorop staat. Niet alleen de ecologie maar ook de landbouw profiteert van schoon en ecologisch goed functionerend oppervlaktewater.

Geconstateerd wordt dat de belangen meer naar elkaar toe gegroeid zijn.

Gevraagd wordt of er behalve aan de ecologische doelen ook gewerkt wordt aan de chemische doelen. Toegelicht wordt dat op dit moment aan de normen voor de zogenaamde prioritaire stoffen wordt voldaan. Ook aan het terugdringen van fosfaat en stikstof is veel gedaan. Daarbij gaat het niet alleen om de regionale stromende wateren, waar deze stoffen geen groot probleem vormen, maar ook om bijv. de randmeren, waar algenproblematiek speelt. Wat het terugdringen van deze stoffen betreft, liggen we op koers.

Gevraagd wordt of deze problematiek ook voor de Rijn speelt. Dit speelt inderdaad ook voor de Rijn. In het verleden zijn de overstorten van de rioolstelsels aangepakt en zijn rwzi's (rioolwaterzuiveringsinstallaties) verbeterd. Verdere aanpak is heel kostbaar. Ook zullen er altijd overstorten nodig blijven, omdat niet alle regenwater in de rioolstelsels kan worden opgevangen. Met afkoppelen kan veel worden bereikt.

Gevraagd wordt of ook aandacht wordt besteed aan geneesmiddelen en andere ongewenste stoffen in het oppervlaktewater, zoals bestrijdingsmiddelen. Toegelicht wordt dat nu voor deze categorie stoffen wordt onderzocht welke er voorkomen in oppervlaktewater en hoe deze kunnen worden aangepakt.

Grondwater

Gevraagd wordt of hier vooral naar de grondwaterpeilen wordt gekeken. Toegelicht wordt dat het peil lokaal wel van belang is. Verder is voor de KRW van belang dat de hoeveelheid neerslag in evenwicht is met het gebruik: er mag geen uitputting van de grondwatervoorraad optreden.

Gevraagd wordt of er richtlijnen zijn voor de bemonstering van het grondwater.

Geconstateerd wordt dat er voor verschillende doelen wordt gemeten in het grondwater. Zo is er al langer het nitraatmeetnet. Vanuit de zaal wordt opgemerkt dat rapportages hierover steeds minder begrijpelijk worden. Voorgesteld wordt om er in het algemeen aandacht aan te schenken dat rapportages ook voor het publiek leesbaar zijn.

In de Vallei loopt het project Duurzaam Bodembeheer, waarbij maatregelen worden getroffen op agrarische bedrijven. Er wordt binnen dit project gemeten op de bedrijven, waarbij blijkt dat concentraties van fosfaat en stikstof naar beneden gaan.

Gevraagd wordt naar de aanpak van verdroging. Toegelicht wordt dat in deze planperiode de TOP-gebieden centraal stonden. Verder zijn de Natura2000-gebieden bepalend voor de verdere verdrogingsaanpak.

Gevraagd wordt waarom er juist aan de randen van het hoge gebied problemen zijn met verdroging. Toegelicht wordt dat juist daar effecten op natuur spelen omdat de ondiepe grondwaterstanden door verdroging worden beïnvloed. Aanpak is hier gericht op het verhogen van de grondwaterstand of het verlagen van het maaiveld.

Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW)

Gevraagd wordt hoe de landbouw staat tegenover de vervuiling die door landbouwactiviteiten wordt veroorzaakt. Henk Veldhuizen licht toe dat een emissieloze landbouw een utopie is. Zowel

vanuit het waterbeheer als vanuit de landbouw is emissie naar grond- en/of oppervlaktewater ongewenst. Voor de landbouw gaan daardoor waardevolle meststoffen verloren en is het een verliespost. Schoon en voldoen oppervlaktewater en grondwater is voor de landbouwsector essentieel.

Opgemerkt wordt dat het onderhoud van oevers in de landbouwgebieden meer bestrijdingsmiddelen vergt, omdat de woekering van onkruid soms de spuigaten uitloopt. Beaamd wordt dat onkruidbestrijding een zorgpunt is. Op veel plaatsen is pleksgewijze bestrijding mogelijk. Opgemerkt wordt dat rond Barneveld er vroeger geen probleem was met distels. Nu is er grote overlast. Hetzelfde geldt voor Jacobskruiskruid. Toegelicht wordt dat de bestrijding volgens landelijke richtlijnen gebeurt.

Gesteld wordt dat het natuurvriendelijk onderhoud in de praktijk betekent dat het maaisel op de kant blijft liggen rotten. Antwoord: Meestal wordt 2x per jaar gemaaid en wordt het maaisel afgevoerd.

Gevraagd wordt wat we kunnen verwachten van het DAW. Henk Veldhuizen licht toe dat het motto hier is: aanpakken en kansen benutten. Die kansen zijn er nu: er is voldoende kennis en financiering is mogelijk vanuit het Deltafonds. Aandachtspunt is het DAW nog beter op het netvlies van de achterban te krijgen.

De voorzitter merkt op dat de rol van LTO is de aanpak van het DAW concreet te maken. De rol van de waterbeheerder is faciliterend. De eerste stappen zijn nu gezet. LTO moet ervoor zorgen dat dit een succes wordt.

Gevraagd wordt of ook de aanpak van erfafspoeling binnen het DAW een rol speelt. De voorzitter antwoordt dat dit een van de aandachtspunten is hoewel in het nieuwe Activiteitenbesluit de verplichting op dit punt is doorgeschoven naar 2027.

Infomarkt

In de hal zijn standjes opgesteld met informatie over de aanpak van het oppervlaktewater resp. het grondwater.

Tijdens de Infomarkt werd over de voorgenomen aanpak van gedachten gewisseld.

Vragenronde

De discussie tijdens de vragenronde richt zich op het aankopen van de voor inrichting benodigde gronden. De voorzitter constateert dat het particulier grondbezit goed is vertegenwoordigd op deze avond. Ervaring van het waterschap is dat de verwerving van grond vaak een moeizaam proces. Wanneer hier creatief mee wordt omgegaan is er veel te bereiken.

De heer De Beaufort legt uit dat de grondeigenaar bij verkoop slechts een beperkt bedrag ontvangt, vooral omdat het vaak om smalle stroken gaat. Het waterschap zou er goed aan doen niet te focussen op de aankoop van een bepaald strookje grond, maar beter open in gesprek kunnen gaan met eigenaren. Er blijkt dan vaak veel mogelijk.

De heer van der Linden vraagt waarom van de zwemwateren alleen Bussloo een KRW-waterlichaam is. Antwoord: de KRW kent als waterlichaam alleen wateren met een bepaalde minimale oppervlakte of met een minimale grootte van het aanvoerende stroomgebied. Van de zwemwateren voldoet alleen Bussloo aan dit criterium.

De andere zwemwateren vallen wel onder de Zwemwaterrichtlijn, die er overigens al eerder was dan de KRW. Voor elk zwemwater is een zwemwaterprofiel opgesteld. Voor verdere informatie en afstemming zal een afspraak worden gemaakt tussen de heer Van der Linden en de heer De Bles van het waterschap.

Sluiting

De voorzitter sluit af met de constatering dat dit een nuttige en ook prettige avond was met veel discussie. Hij merkt op dat ideeën ook na deze avond welkom zijn.

Bijeenkomst KRW Gebiedsproces 25 september 2013

Presentielijst

Naam	Organisatie	e-mail adres
Rene Molder	GPG	rene@barrebos.nl
Manon Wille	Gemeente Renkum	m.wille@renkum.nl
Henk Veldhuizen	LTO Noord	h.veldhuizen@conveeweb.nl
Erk Mugge	Gemeente Borneveld	e.mugge@borneveld.nl
A.J.H. DE BEAUFORT	UPG/FPG	debeconsult@planet.nl
A. van der Linden	RGV	awanderlinden@rgv.nl
F. de Bles	WS VV	fdebles@vallei-veluwe.nl
C. Colli	provincie Gelderland	c.colli@gelderland.nl
de Breij	LTO Friesland	alfonsbreij@yahoo.com
Annette den Hollander	Gen. Baarn + Gen Soest	a.denhollander@soest.nl
GM van Donselaar	Lto Utrecht	gmvdonselaar@planet.nl
J.M.B. Huesmann	Provincie Utrecht	josee.huesmann@provincie-utrecht.nl
R. de Groot	Prov. Gelderland	r.de-groot@gelderland.nl
Lis Welling	Prov. Utrecht	lis-welling@provincie-utrecht.nl
E van de Slag	LTO Borneveld	BertusvandeSlag@ymail.com
J. v. d. Heij	A.B.W.V.V.	en LTO

Kaderrichtlijn water

Bijeenkomst 25 september 2013

Opening

Dick Veldhuizen, college van d&h
Waterschap Vallei en Veluwe

Gebiedsproces

- Samen met provincies Gelderland en Utrecht
- Onderwerpen:
 - oppervlaktewater
 - grondwater
 - beschermde gebieden
 - ook informatie over Deltaplan Agrarisch Waterbeheer
- Ronde langs gemeentelijke platforms en 1:1-gesprekken
- Gebiedsbijeenkomsten op 17 en 25 september
- In 2014 verder met WBP 2016-2021

Programma 25 september 2013

19.15 Welkomstwoord door Dick Veldhuizen

19.20 Korte inleidingen over de onderwerpen

- **Oppervlaktewater**

Henk Nobbe (Waterschap Vallei en Veluwe)

- **Grondwater**

Lisz Welling (Provincie Utrecht; ook namens Provincie Gelderland)

- **Deltaplan Agrarisch Waterbeheer**

Henk Veldhuizen (LTO Noord)

20.30 Infomarkt

21.15 Plenaire dialoog

22.00 Afsluiting en vertrek

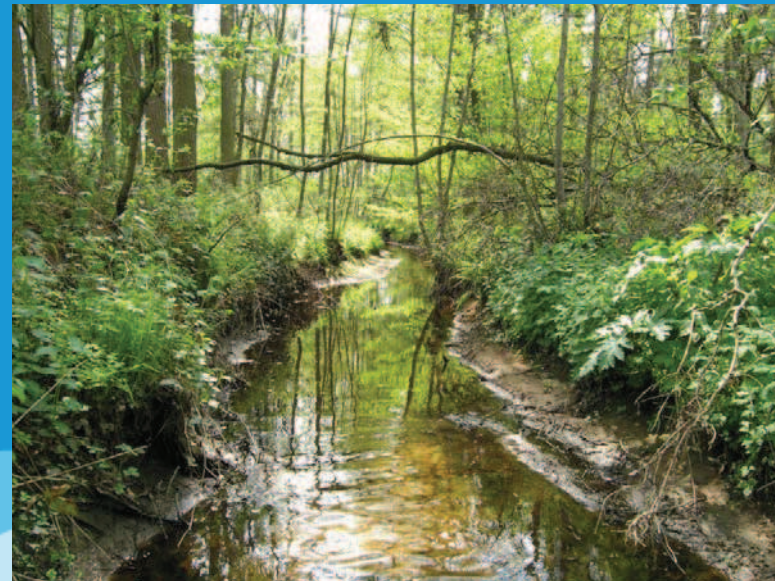
provincie :: Utrecht

Kaderrichtlijn water

Oppervlaktewater

Henk Nobbe
Waterschap Vallei en Veluwe

Wat is Kaderrichtlijn water?

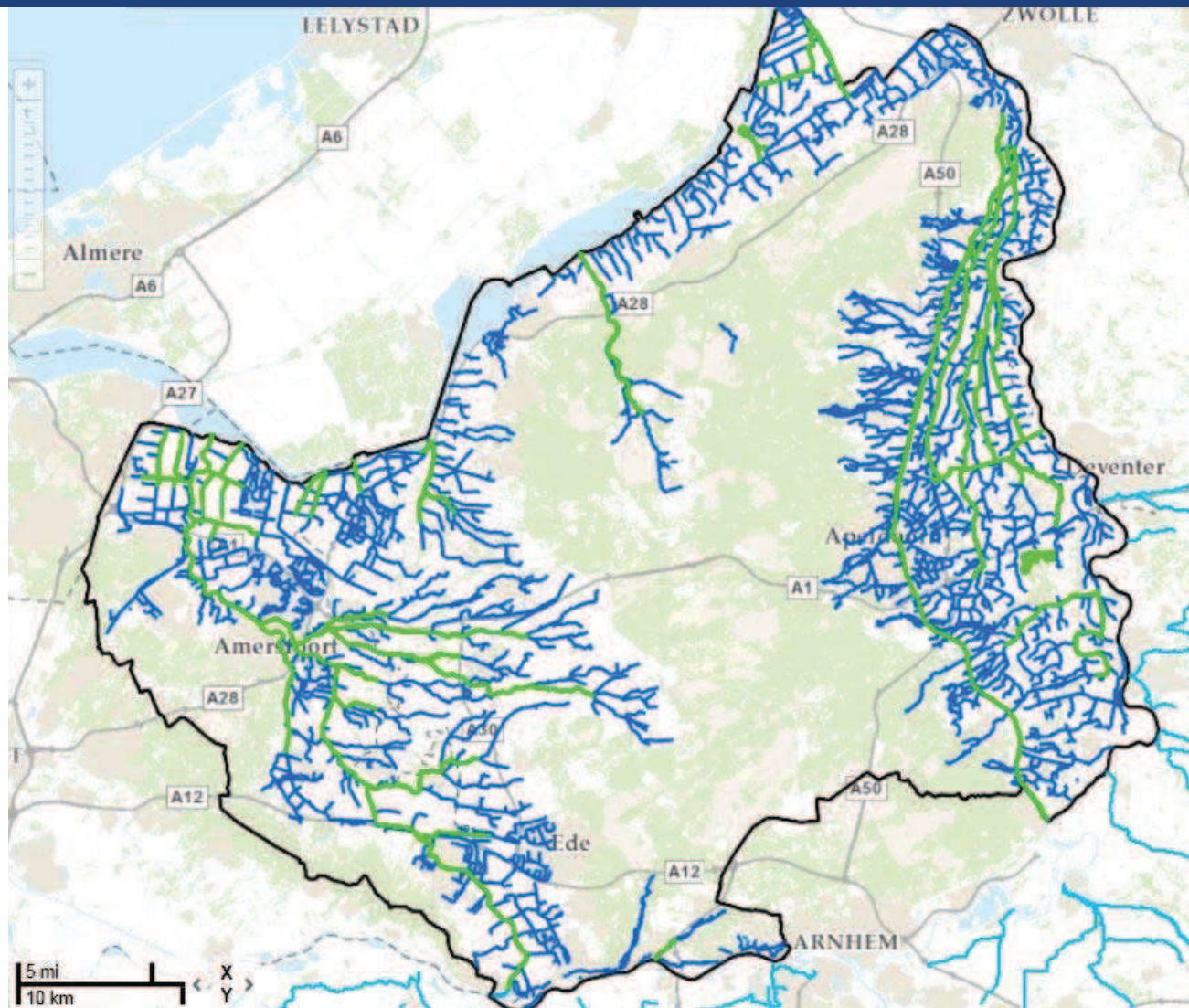
- Europese Richtlijn
- Gericht op oppervlaktewater en grondwater
- Doel is verbeteren waterkwaliteit in Europa
- Drie Planperioden: 2010-2015, 2016-2021, 2022-2027

Wat is Kaderrichtlijn water?

Oppervlaktewater

- Focus op grotere wateren: oppervlaktewaterlichamen
- Provincie bepaalt doelen, waterschap bepaalt maatregelen
- Goede toestand voor oppervlaktewater:
 - Verontreinigende stoffen voldoen aan normen
 - Ecologie voldoet aan doelen (GEP's)

Wat is Kaderrichtlijn water?

Ligging oppervlaktewaterlichamen

provincie Utrecht

provincie
Gelderland

waterschap
**vallei en
veluwe**

Wat is Kaderrichtlijn water?

Gerelateerde onderwerpen

- Natura2000 en PAS (Programmatische aanpak stikstof)
- Zwemwaterrichtlijn
- Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

Aparte sporen, maatregelen waar overeenstemming over is kunnen worden vastgelegd in KRW-plannen

Midterm Review Rijn-Midden

WERK IN UITVOERING

Tussenstand uitvoering
KRW-maatregelen Rijn-Midden
halverwege de planperiode 2009-2015

Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-Midden 2013

Voortgang
KRW-maatregelen
2010-2012

Voortgang 2010-2012

Gebied Veluwe

- Beekherstel op schema. Twee beken gereed, alle andere op één na in uitvoering
- Van de 24 aan te leggen vispassages zijn er 10 klaar
- Herinrichting oevers voor 55% gereed
- Baggerwerk voor 62% gereed

Gebied Vallei en Eem

- Beekherstel laat begonnen vanwege trage grondverwerving
- Na wijziging van maatregelen versnelde uitvoering
- Helft van herinrichtingsopgave gereed
- Onderzoek maatregelen polderweteringen gereed

Inzet periode 2016-2021

Haalbaar en betaalbaar

- Geen andere ambities voor waterlichamen
- Op onderdelen typering en/of begrenzing aanpassen

Maatregelenprogramma

- Subsidies zoveel mogelijk benutten
- Keuzes in samenhang met begroting en voorjaarsnota

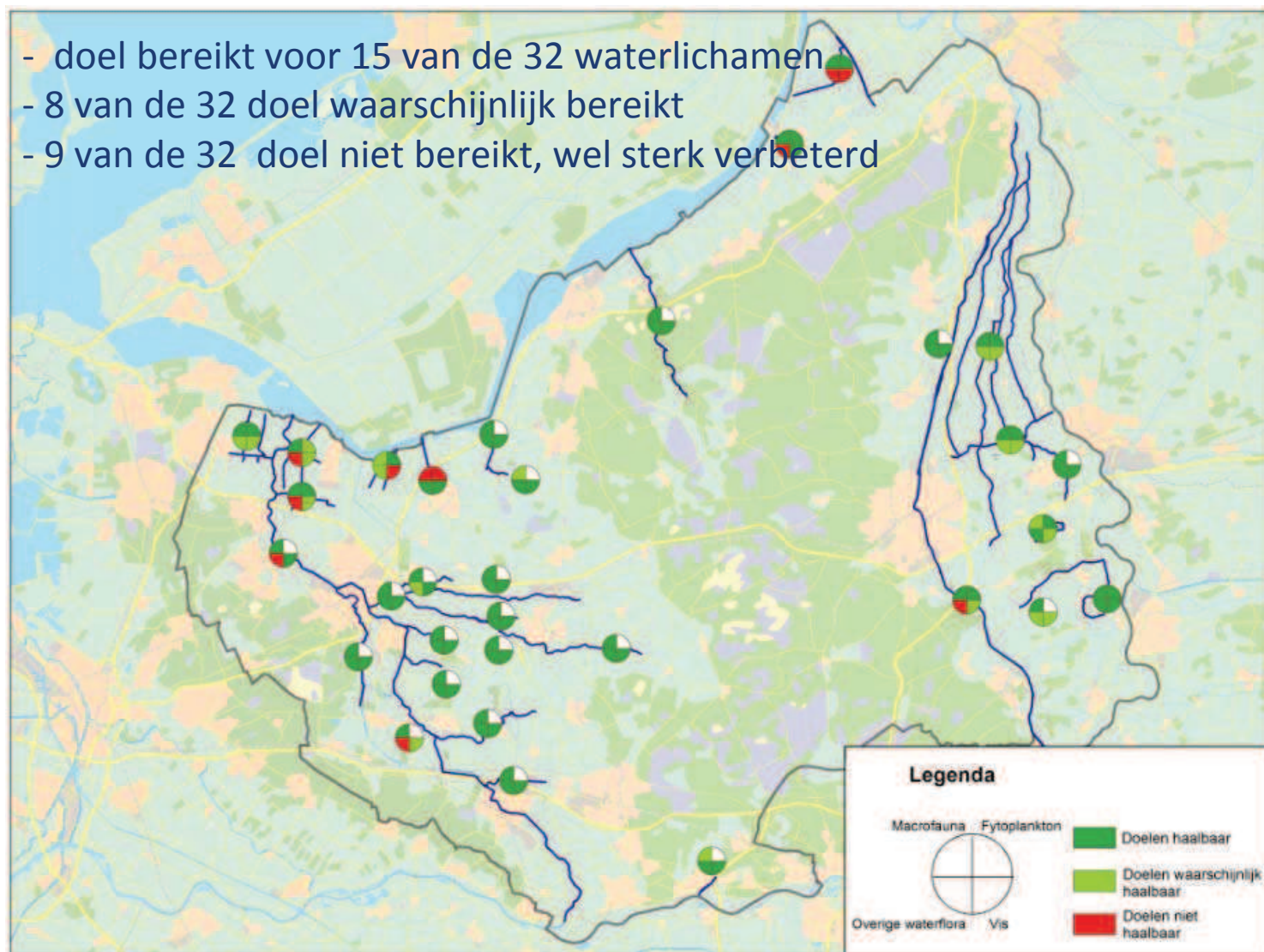
Maatregelen 2016-2021 (1^e concept)

- Optimaliseren natuurvriendelijke oevers Eemland (25km)
- Optimaliseren natuurvriendelijke oevers Veluwe beken (10km)
- Geen maatregelen voor Bussloo
- Aanleg natuurvriendelijke oevers Veluwe beken en weteringen en Valleikanaal (25km)
- Ecologisch onderhoud in alle waterlichamen (160km)
- Plaatselijk optimaliseren bestaande profiel

Verwacht resultaat in 2021

- doel bereikt voor 15 van de 32 waterlichamen
- 8 van de 32 doel waarschijnlijk bereikt
- 9 van de 32 doel niet bereikt, wel sterk verbeterd

Vervolg

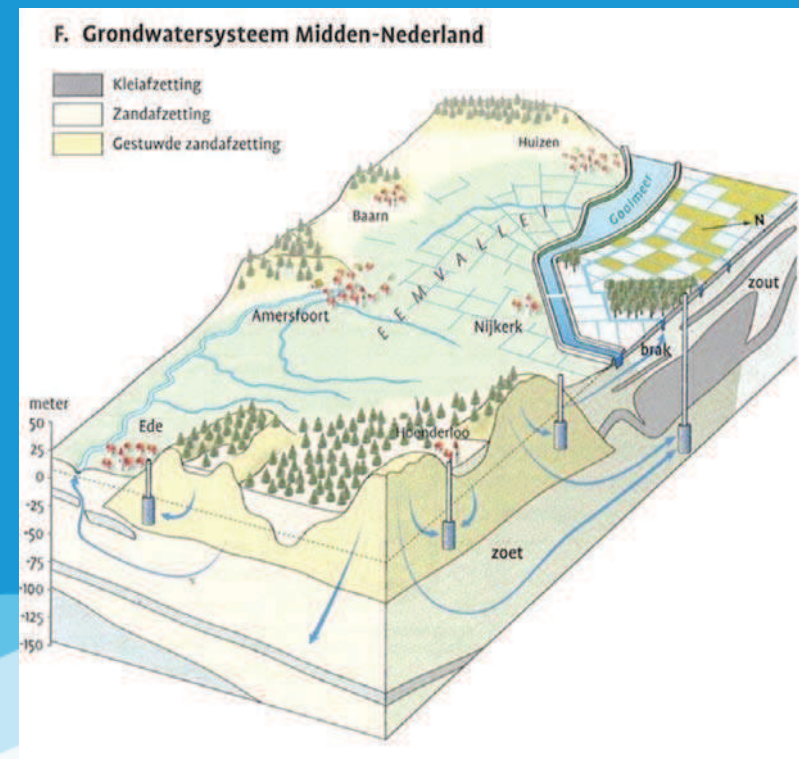

- Doelen en maatregelen vastleggen in factsheets
- Provincie stelt doelen vast en waterschap maatregelen
- KRW-maatregelen vastleggen in Waterbeheerplan 2016-2021
 - Ontwerp vaststellen eind 2014
 - Inspraak gedurende 6 weken vanaf 22 december 2014
 - Definitieve vaststelling uiterlijk 22 december 2015

Kaderrichtlijn Water

Grondwater

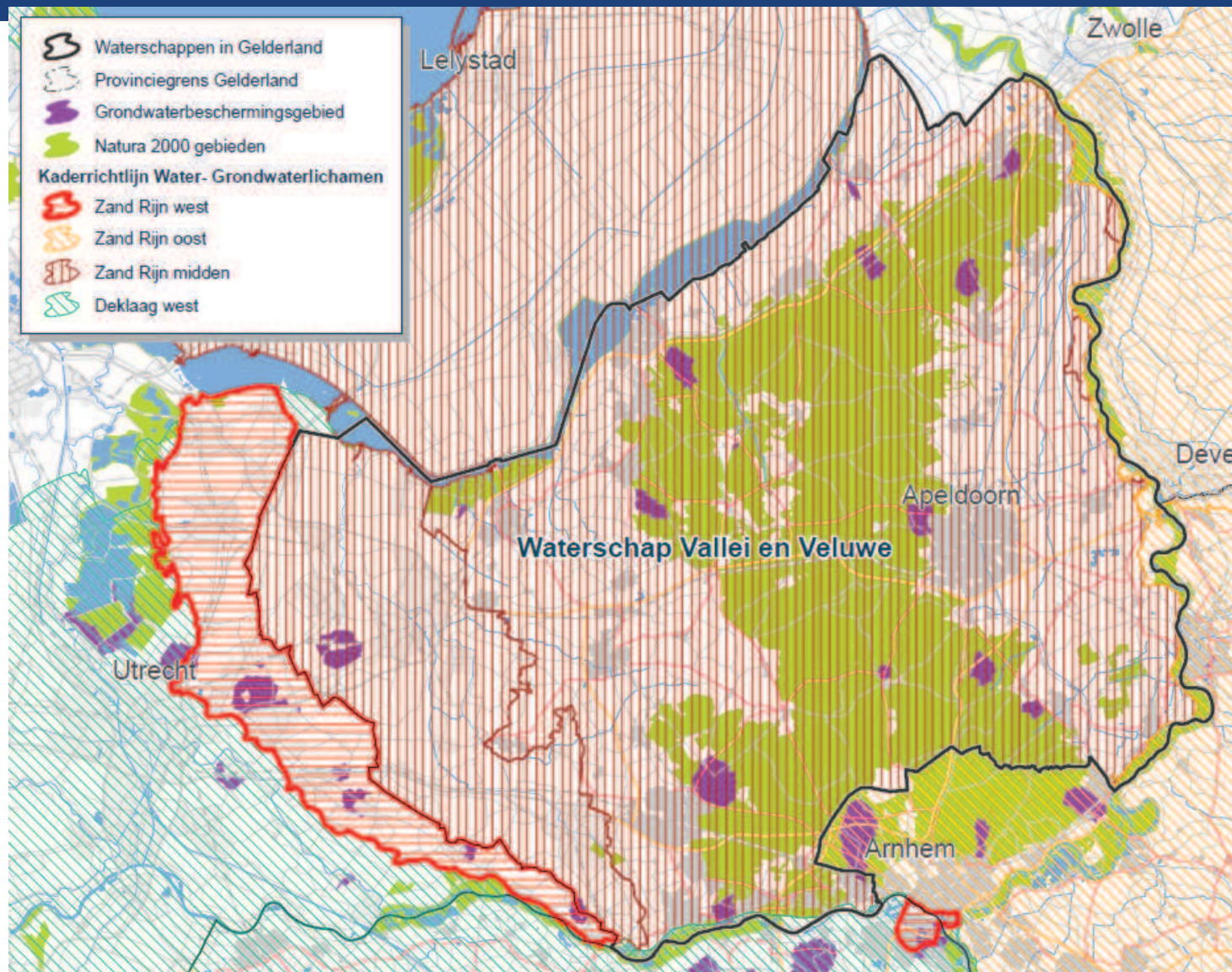
Rob de Groot Provincie Gelderland
Lisz Welling Provincie Utrecht

KRW-Grondwater

- Focus op grondwaterlichamen
- Provincie: bepalen doelen en maatregelen
- Goede toestand grondwater:
 - goede chemische kwaliteit
 - voldoende grondwater voor functies
 - geen toename zuiveringsinspanning bij winningen

KRW-Grondwaterlichamen

provincie Utrecht

provincie
Gelderland

waterschap
vallei en
veluwe

Waar staan we nu ? (1)

Wat hebben we gedaan?

Utrecht

- Opstellen gebiedsdossiers drinkwaterwinningen
- Aanpak puntbronnen nabij drinkwaterwinningen
- Aanpak diffuse bronnen beschermingsgebieden
- Onderzoek hydrologische maatregelen in N2000 gebieden

Gelderland

- Opstellen gebiedsdossiers
- Aanpak puntbronnen nabij drinkwater-beschermingsgebieden en 1 N2000 gebied
- Onderzoek hydrologische maatregelen N2000 gebieden + Pop projecten no regret maatregelen

Gebiedsdossiers

Wat en hoe ?

- Opgesteld voor alle drinkwaterwinningen
- Inzicht in kwaliteitsrisico's
- Bewustwording en betrokkenheid stakeholders
- Ontwikkelen effectieve (beschermings)-maatregelen

Schoon Grondwater Utrechtse Heuvelrug

UH is kwetsbaar infiltratiegebied; Grondwater gebruikt voor drinkwaterproductie

Doel: Terugdringen gebruik bestrijdingsmiddelen door gemeenten, bedrijven en particulieren

Samenwerking provincie, gemeenten, waterschap en drinkwaterbedrijf

Activiteiten o.a.:

- Convenant afkoppelbeleid Utrechtse Heuvelrug
- Bijeenkomsten
- Publicaties

Waar staan we nu? (2)

Resultaat ?

KRW-Monitoring 2012:

- Gw-lichaam Zand Rijn-Midden in Goede toestand
- Kwaliteit grondwater niet veranderd
- Kwantiteit - geen uitputting – lokaal problemen

Waar staan we nu ? (3)

Opgave:

- Puntverontreinigingen in het grondwater
- Bestrijdingsmiddelen in het grondwater
- Emissies nutriënten via grondwater naar oppervlaktewater
- Overige winningen menselijke consumptie
- Nieuwe stoffen: geneesmiddelen - onderzoek
- N2000 maatregelen/PAS maatregelen

Maatregelprogramma's:

Input:

- Gebiedsdossiers Eigen proces

http://www.gelderland.nl/Documenten/Themas/Milieu_Klimaat_en_Water/Water/Grondwaterbeschermingsgebieden/Gebiedsdossier

<https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/alle-onderwerpen/beschermingszones/gebiedsdossiers/>

- Overleg gebiedspartners
- Landelijk
- N2000 beheerplannen Eigen proces

Proces:

- Gebiedsgesprekken gw-beschermingsgebieden
- bilateraal overleg relevante partijen
- concept programma bespreken met stakeholders

Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

19 en 25 september 2013

Henk Veldhuizen

Dirk Dekker

LTO Noord Gelderland en Utrecht

Aanleiding

NWP:

Voor de oplossing van de wateropgaven is een nauwe samenwerking met het bedrijfsleven nodig.

LTO pakt de handschoen op:

Een goed waterbeheer kan niet zonder medewerking van land- en tuinbouw en een sterke land- en tuinbouw kan niet zonder goed waterbeheer.

Generiek beleid loopt tegen grenzen aan

Volgens RWS vanaf 2004 geen afname van nutriëntenvracht naar de Noordzee

Volgens PBL te veel residuen gewasbescherming in grond/opp water

Volgens Deltaprogramma Zoetwater bij droogte slimmer verdelen, meer bufferen en zuinig gebruik

Conclusie: Maatwerk nodig

Het momentum benutten

Vliegende start DAW

- Verkenning KRW waterlichamen 2012.
- Uitvoeringsprogramma DP Zoetwater.
- TOP sectoren Agri en Water.
- Herijking GLB en POP.
- Natura 2000/PAS,
- Gebiedsdossiers drinkwaterwinning.

Integrale aanpak: emissie percelen en erfafspoeling terugdringen in combinatie met waterconservering en zuinig watergebruik en verbetering landbouwstructuur

Ervaring uitrollen in gebiedsprojecten

- Reeds 100 waterpilotprojecten gedraaid
- Start 30 nieuwe gebiedsprojecten 2014
- Waterschap selecteert knelgebieden
- POP3 om bovenwettelijke maatregelen te financieren
- Blauwe diensten in Wateractieplan per bedrijf

2014 Regio Oost 10 knelgebieden?

Wateractieplan

Bovenwettelijke maatregelen in een wateractieplan

- Vgl. Salland Waterproof en LOP
- Groslijst LTO / Unie / IPO / EZ

Per bedrijf een overeenkomst tussen boer en waterschap met financiële steun POP3

LTO inzet samenwerking DAW

- Bestuurlijk kader LTO afdelingen en -vakgroepen: 'achterban enthousiasmeren'
- LTO provinciale en sectorale beleidsteams: 'prioritering en afbakening' in Masterplan Mineralen, Kringloopwijzer MV en Water ABC
- LTO Projectenbureaus: 'organisatie gebiedsprojecten'
LTO bedrijfsadviseurs ROMBOU: 'bedrijfscertificering'

Publieke participatie / inspraak WBP 2015 - 2021

Landbouw- en wateropgaven

Regie op samenwerking provincies en waterschappen met LTO Noord in regio Oost Nederland:

- **Boegbeeld vgl. Lami**
- **Programmaleider**

Vragen?

Bedankt voor uw aandacht